

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL SODININKŲ BENDRIJOS „X“ SKUNDO PRIEŠ VALSTYBĖS ĮMONĖ VALSTYBINIŲ MIŠKŲ URĖDIJĄ IR NACIONALINĘ ŽEMĖS TARNYBĄ PRIE APLINKOS MINISTERIJOS

2024 m. gruodžio 5 d. Nr. 4D-2024/1-455
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Erika Leonaitė gavo sodininkų bendrijos „X“ (toliau – Bendrija arba Pareiškėja), kurios interesams atstovauja Bendrijos valdybos pirmininkas S. P. (toliau – Pareiškėjos (Bendrijos) atstovas), skundą bei vėlesnius jo papildymus dėl valstybės įmonės Valstybinių miškų urėdijos (toliau tekste ir citatose – Urėdija) ir Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos (toliau – Tarnyba arba NŽT) darbuotojų galimai biurokратиškų veiksmų (neveikimo) sprendžiant Bendrijai aktualų klausimą dėl miško griovio priežiūros darbų atlikimo valstybiniame miško žemės sklype (toliau – Skundas).

2. Pareiškėjos atstovas Skunde Seimo kontrolieriui ir vėlesniuose jo papildymuose, be kita ko, nurodo:

2.1. „2023 metų rugpjūčio 22 d. pateikiau prašymą į NŽT (Dėl kirtimo normos, Nr. SD-86). Prašymą pateikiau atstovaudamas mūsų Sodininkų bendriją „X“, esu šios Bendrijos Valdybos pirmininkas ir įgaliotas atstovas. Prašymo nagrinėjimo eigoje nemažai bendravau su NŽT specialistais ir prašymo formuluotė eigoje koregavosi, tačiau esmė, siekis ir tikslas išliko tie patys, t. y.: mūsų Bendrijos teritorijoje yra miškas, registruotas NTR valstybės vardu, patikėtinis NŽT [...]“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2.2. „Yra ir daugiau tokių, valstybės vardu registruotų sklypų, įskaitant ir Bendrijoje esamas sodų vidines gatveles. Visą šią valstybinę žemę savo lėšomis neatlygintinai prižiūri Bendrijos nariai ir kiti asmenys, nuosavybės ar kitomis teisėmis valdantys sodo sklypą Bendrijoje. Samdomi paslaugų teikėjai: gatvės greideriuojamos, sniegas valomas, valstybinė žemė prižiūrima ir šienaujama ir t. t. Viskas savo lėšomis.“

2.3. „Tačiau sodininkavimui mūsų sodininkų bendrijoje sukelia kliūtis ir lietaus vandens nutekėjimo / surinkimo kanalai, kurie persipildo ir skandina sodo sklypą, nes per daugiau kaip trisdešimtmetį yra neprižiūrėti, nevalyti, užnešti krituoliais medžiais, užaugę augmenija ir medžiais, užversti bebrų nugrauztais medžiais ir pan. Pabrėžtina, kad Bendrija jau yra išsiaiškinusi su Vilniaus rajono savivaldybe, kad jie nepriskiriami melioracijos objektams. Taigi minėta teritorija yra valstybės ir jos patikėtinio (NŽT) prerogatyvoje.“

2.4. „Bendrija ir toliau ketina atlikti valstybinės teritorijos priežiūrą (įskaitant ir kanalo išvalymą) savo lėšomis, tam tikslui 2024 metų [pastaba: tikėtina, kad 2023 m.] gegužės 4 d. Bendrijos Visuotinis narių susirinkimas nusprendė surinkti kanalo išvalymui reikalingą sumą lėšų, priešingu atveju neįmanoma užtikrinti Bendrijos teritorijos paskirties – sodininkavimo, nes užnešti kanalai, kaip minėta, sukelia kliūtis sodininkams savo soduose. Tačiau klausimo problematika ta, kad dalis

kanalo patenka į miško žemę, o vykdant veiklą miške – reikalingas savininko sprendimas, sutikimas, įgaliojimas ar kitoks teigiamas sprendimas.“

2.5. „Taigi po ilgų nuotolinių konsultacijų su Aplinkos ministerija, Miškų tarnyba buvo kreiptasi į NŽT. Pastaroji, nieko nežinodama ir nieko nepaklaususi Bendrijos apie tai, kad dėl melioracijos klausimo su savivaldybe viskas jau išsiaiškinta, surašė argumentaciją ir perdavė Bendrijos visą prašymą nagrinėti Savivaldybei, neva tai melioracija ir tai Savivaldybės kompetencija.“

2.6. „Savivaldybė, analogiškai kaip prieš keletą metų Bendrijai, atsakė NŽT, kad tai ne melioracija ir kad klausimas perduodamas nagrinėti atgal į NŽT. Tuomet pastaroji Tarnyba įrašė kitą argumentaciją ir nukreipė klausimą nagrinėti urėdijai, tiksliau – atsakė Bendrijai, kad klausimą turi spręsti urėdija. Bendrija kreipėsi į urėdiją. Urėdija surašė kontrargumentaciją ir grąžino klausimą nagrinėti NŽT, tiksliau – atsakė Bendrijai ir bendrija su urėdijos atsakymu vėl kreipėsi į NŽT. NŽT vėl surašė kitą argumentaciją ir vėl į urėdiją... Atsirašinėjimas ir nukreipinėjimas vyksta jau nežinia kiek kartų, o sprendimo vis nėra.“

2.7. „Bendrijos tikslas: kad Bendrijai būtų duoti reikiami leidimai ir įgaliojimai arba patvirtinta, kad Bendrija juos šiai dienai turi ir teisiškai gali elementariai išvalyti kanalus tiek miško žemėje, tiek Bendrijoje (ne miško žemėje). [...] Klausimas neišspręstas jau beveik pusę metų.“

2.8. „[...] Bendrija dar kartą pakartoja NŽT, tiek Urėdijai, kad Bendrijos Visuotinis narių susirinkimas priėmė nutarimą išvalyti miško griovį (per miško griovio trajektoriją važiuos mini ekskavatorius ir išvalys (iškas užneštą) miško griovį, kuris jungia dvi Bendrijos teritorijoje esančias vandens pertekliaus surinkimo kūdras), numatė bei surinko tam tikslines lėšas. Bendrija tik laukia, kol bus suderinta ši Bendrijos iniciatyva ir / ar duotas leidimas, nes miško griovyvys yra miško žemėje.“

3. Pareiškėjos atstovas Skunde Seimo kontrolierės prašo „[...] padėti išspręsti šį klausimą, nes Miškų tarnybos tvirtinimu, klausimą turi spręsti NŽT, o pastarosios teigimu – turi spręsti urėdija. [...] Prašome pagelbėti ne tik gaunant kažkokį atsakymą į mūsų paskutinįjį užklausimą, bet išspręsti klausimą galutinai, kad Bendrija galėtų pasirūpinti savo sodininkais ir būtų užtikrintas kokybiškas sodininkavimas sodininkų bendrijoje, t. y. Bendrijai suteiktas leidimas išvalyti kanalus, kad nebūtų užliejami sodų sklypai.“

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Iš Pareiškėjos atstovo kartu su Skundu bei jo papildymais Seimo kontrolierei pateiktų dokumentų taip pat nustatyta:

4.1. Aplinkos ministerija 2023 m. rugpjūčio 22 d. rašte Nr. D8(E)-4940 „Dėl kirtimo normos“, adresuotame Bendrijai, Urėdijai ir Tarnybai, be kita ko, buvo nurodžiusi, jog „[...] Kadangi sodininkų bendrija „X“ nėra valstybinio miško, esančio bendrijos teritorijoje, valdytoja, kirtimo norma aplinkos ministro įsakymu sodininkų bendrijai netvirtinama. Dėl būtinųjų miško priežiūros darbų, apimančių pavojingų medžių šalinimą ir (ar) genėjimą, leidimą būtų galima išduoti atitinkamam Urėdijos regioniniam padaliniiui, gavus sutikimą iš Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos.“

4.2. Bendrija, remdamasi Aplinkos ministerijos 2023 m. rugpjūčio 22 d. rašte Nr. D8(E)-4940 nurodyta informacija, 2023 m. rugpjūčio 22 d. su prašymu (reg. Nr. SD-85) kreipėsi į Tarnybos Vilniaus rajono skyrių bei Aplinkos ministeriją, Tarnybos prašydama „[...] neatidėliojant kreiptis į Aplinkos ministeriją dėl normos (ar kitų reikalingų leidimų) išdavimo valdytojui (t. y. jums – Nacionalinei žemės tarnybai), kad galėtume pašalinti iškilusias grėsmes išpjaunant išvartas, sausuolius, atliekant būtinuosius miško priežiūros darbus, apimančius pavojingų medžių šalinimą ir (ar) genėjimą. Priešingu atveju – atsakant į šį prašymą – prašome aiškiai nurodyti, kad Nacionalinė žemės tarnyba suteikia įgaliojimus mūsų Sodininkų bendrijai „X“ atlikti reikalingus veiksmus, [...] kad su šiuo įgaliojimu Bendrija galėtų pakartotinai kreiptis į LR Aplinkos ministeriją dėl normos

išdavimo jūsų vardu ir kad Bendrija turėtų leidimą atlikti minėtus reikalingus ir neatidėliotinus veiksmus problemoms išspręsti bei pavojams, grėsmėms pašalinti.“

4.3. Bendrija 2023 m. rugsėjo 4 d. raštu ir pakartotinai 2023 m. spalio 5 d. el. laišku kreipėsi į tuometį Tarybos Vilniaus rajono skyrių bei Urėdijos Nemenčinės regioninį padalinį, nurodydama, jog dėl kai kurių medžių būklės Nemenčinės girininkijos <...> kvartalo <...> taksaciniame sklype yra susidariusi situacija, kuri kelia pavojų žmonių turtui, sveikatai ir gyvybei. Tuo remdamasi Bendrija minėtųjų institucijų prašė:

„[...] 1) kreiptis į Aplinkos ministeriją dėl kirtimo normos išdavimo arba

2) atsakyti į prašymą nurodant, kad tam reikalui (ir kitiems atliktiniams veiksams: sausuolių, išvartų, ribinių ir kitų leistinų kirtimų) įgaliojimas suteikiamas mūsų sodininkų bendrijai, [...];

3) arba, kaip kad nurodė Aplinkos ministerija, cit. „Dėl būtinųjų miško priežiūros darbų, apimančių pavojingų medžių šalinimą ir (ar) genėjimą leidimą būtų galima išduoti atitinkamam Urėdijos regioniniam padaliniiui, gavus sutikimą iš Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos“, duoti tokį sutikimą ir kuo skubiau, kad galėtume atlikti reikiamus veiksmus, darbus.“

4.4. Bendrijos atstovas 2023 m. spalio 12 d., kreipdamasis į Urėdijos Nemenčinės teritorinį padalinį, el. laiške, be kita ko, klausė:

„[...] komisija pažymėjo mėlyna linija miško griovį – dėl šito teiraujamės Jūsų: kai griovys nebeatlieka savo funkcijos (yra užsinešęs, užverstas, užkimštas, užvirtęs medžiais, užverstas šiukšlėmis, užakęs, užaugęs krūmais) – ar jis gali būti išvalomas ir kokia procedūra? Ar tam reikalingas leidimas? O jeigu taip, tuomet kas turi duoti leidimą, kad bendrija galėtų savo teritorijoje nuo viso šito išvardinto išvalyti miško griovį / griovelį ir pamiškę.“

4.5. Urėdijos Nemenčinės regioninis padalinys, atsakydamas į Bendrijos 2023 m. spalio 9 d. gautą prašymą dėl pavojų žmonių turtui, sveikatai ir gyvybei keliančių medžių kirtimo, dėl miško griovio, kuris nebeatlieka savo funkcijos (yra užsinešęs, užverstas, užkimštas, užvirtęs medžiais, užverstas šiukšlėmis, užakęs) valymo, 2023 m. spalio 25 d. rašte Nr. 61-S-16418 „Dėl kirtimo normos“ Bendrijai, be kita ko, buvo nurodęs:

„Padalinys savo kompetencijos ribose išnagrinėjo Jūsų prašymą ir teikia atsakymą. Pavojų keliantys medžiai, esantys Padalinio Nemenčinės girininkijos <...> kvartalo <...> taksaciniame sklype, yra pažymėti kirtimui. Padalinys raštu kreipėsi į Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos Vilniaus rajono skyrių dėl medžių kirtimo rezervuotuose nuosavybės atkūrimui miškuose derinimo. Gavę suderinimą bus gautas Leidimas kirsti mišką ir organizuojamas medžių kirtimas.

Dėl miško griovyje, atžymėtame Lietuvos Respublikos miškų valstybės kadastrė, augančių menkaverčių medžių, atžalų, trako kirtimo Padalinys parengs dokumentus ir pasirūpins reikalingu Leidimu kirsti mišką gavimu po to kai Jūs pateiksite Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos Vilniaus rajono skyriaus griovio priežiūros ir valymo suderinimą.“

4.6. Bendrija 2023 m. spalio 27 d. prašymu (reg. Nr. SD-95) Tarybos Vilniaus rajono skyriaus prašė „[...] suderinti / leisti griovio priežiūrą ir valymą.“

4.7. Tarybos Vilniaus rajono skyrius 2023 m. lapkričio 14 d. raštu Nr. 48SD-12804-(14.48.136 E.), vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 7 straipsnio 9 punktu, Bendrijos 2023 m. spalio 27 d. prašymą (reg. Nr. SD-95) persiuntė nagrinėti Vilniaus rajono savivaldybės (toliau – Savivaldybė) administracijai, nurodydamas, jog tai Bendrijos prašymas dėl miško griovio priežiūros ir valymo.

4.8. Savivaldybės administracijos 2023 m. lapkričio 22 d. rašte Nr. A33(1)-12093 Tarybos Vilniaus rajono skyriui, kuriuo buvo atsakyta į Tarybos Vilniaus rajono skyriaus 2023 m. lapkričio 14 d. raštą Nr. 48SD-12804-(14.48.136 E.), be kita ko, buvo nurodyta:

„Paaiškiname, kad pagal Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 7 straipsnio 24 punktą, Savivaldybė patikėjimo teise valdo ir prižiūri valstybei nuosavybės teise priklausančius melioracijos ir hidrotechnikos statinius (Lietuvos Respublikos melioracijos įstatymo 3 straipsnio 2 dalis).

[...] Manome, kad Raštas persiųstas Savivaldybei nagrinėti pagal kompetenciją buvo netinkamai įvertintas ir nesivadovaujama Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 11 straipsnio 4 dalimi, todėl Jūsų persiųstą prašymą grąžiname.

Pažymime, kad prašyme minėtoje teritorijoje melioracijos ar hidrotechnikos statinių, kuriuos patikėjimo teise valdo Savivaldybė, nėra. Su melioracijos statiniais ir jų buvimo vieta galima susipažinti www.geoportal.lt“

4.9. Bendrijos atstovas savo 2023 m. lapkričio 22 d. el. laiške, adresuotame Savivaldybės administracijos, Tarnybos Vilniaus rajono skyriaus ir Urėdijos Nemenčinės regioninio padalinio darbuotojams, nagrinėjusiems Bendrijos prašymus, prašė:

„[...] dar kartą – geranoriškai norėdami išspręsti klausimus – prašome ir reikalaujame (ši kartą jau skubos tvarka, nes atsakymų (leidimų, normų, suderinimų) negauname jau nuo rugpjūčio mėn. pradžios) atsakyti mums į visus mūsų pateiktus raštus, išduoti reikalingus suderinimus, leidimus, normas, ir pateikti kitus prašytus atsakymus, susijusius su mūsų prašymais dėl miško, miško griovio ir kitų su šiuo susijusių klausimų.

[...] Pažymime, kad mes nuo pradžių kreipėmės į institucijas pagal 2023-08-22 Aplinkos ministerijos išaiškinimus (Rašto Nr. D8(E)-4940):

[...] visi reikalingi veiksmai iš mūsų pusės buvo atlikti, kad būtų išduoti reikalingi leidimai, sutikimai, suderinimai ir kirtimo normos.“

4.10. Bendrijos atstovas 2024 m. sausio 26 d. raštu ir 2024 m. kovo 5 d. pakartotiniu raštu kreipėsi į Tarnybą, prašydamas pateikti atsakymą į jo 2023 m. spalio 27 d. prašymą (šios pažymos 4.6 papunktis).

Bendrija 2024 m. kovo 5 d. prašyme Tarnybai, be kita ko, akcentavo, jog „[...] griovio išvalymą atliksime neatlygintinai nuosavomis lėšomis.“ Be to, Tarnybos buvo prašoma „[...] suteikti teisę (arba leidimą, sutikimą, suderinimą, neprieštaravimą ar kt.), kad galėtumėme atlikti būtinus veiksmus, t. y. neatlygintinai nuosavomis lėšomis išvalyti miško griovį.“

4.11. Tarnybos Vilniaus apygardos Žemės tvarkymo ir administravimo skyriaus (toliau – Tarnybos Vilniaus skyrius) 2024 m. vasario 2 d. rašte Nr. 2SD-2676-(15.2.48 E) Bendrijai, kuriame, kaip nurodyta rašte, buvo atsakoma į Bendrijos 2023 m. gruodžio 14 d. prašymą (reg. Nr. 48JP-6723) „[...] dėl leidimo suderinimo atlikti žemės, priskirtos prie miško žemės (toliau – Miško griovys), tvarkymo ir išvalymo darbus“, be kita ko, buvo nurodyta:

„[...] Nustatyta, kad Miško griovys yra žemės ūkio paskirties žemės sklype (unikalus Nr. <...>), nuosavybės teise priklausančiam Lietuvos Respublikai, patikėjimo teise Sklypą valdo Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos. [...]

Pažymime, kad Nacionalinei žemės tarnybai teisės aktais nėra pavesta prižiūrėti (tvarkyti) valstybinę žemę, kuri neperduota ar neperleista kitiems asmenims, taip pat Nacionalinė žemės tarnyba nėra teisės aktais įpareigota užsiimti ūkine ar kita veikla valstybinėje žemėje. Be to, tokio pobūdžio veiklai vykdyti Nacionalinei žemės tarnybai nenumatytas finansavimas.“

4.12. Urėdijos Nemenčinės regioninio padalinio 2024 m. kovo 5 d. rašte Nr. 61-S-4423 Bendrijai, kuriuo buvo atsakyta į Bendrijos 2024 m. vasario 7 d. el. paštu pateiktą informaciją apie Tarnybos Vilniaus apygardos Žemės tvarkymo ir administravimo skyriaus 2024 m. vasario 2 d. rašte Nr. 2SD-2676-(15.2.48 E) pateiktą nuomonę, be kita ko, buvo nurodyta:

„Informuojame, kad Urėdija nevaldo Nemenčinės regioninio padalinio Neries girininkijoje esančio <...> kvartalo <...> ir <...> sklypų valstybinio miško (unikalus žemės sklypo N. <...>). Šio sklypo valdytojas patikėjimo teise yra Nacionalinė žemės tarnyba (toliau – NŽT).

Miškų įstatymo 9 str. 3 d. nurodoma, kad miško naudotojai privalo sutvarkyti naudojant mišką sudarkytus miško plotus taip, kad jie tiktų naudoti pagal paskirtį, tausoti miško kelius, sausinimo sistemas ir kitus technologinius įrenginius, nepažeisti miško valdytojų, savininkų ir kitų naudotojų teisių bei teisėtų interesų.

Miškų įstatymo 12 str. 2 d. nurodoma, kad miško žemės sausinimo sistemų ir miško kelių, einančių per keletą miško savininkų ir valdytojų valdas, priežiūrą ir remontą privalo atlikti tų valdų valdytojai, savininkai ar naudotojai teisės aktų nustatyta tvarka.

Pažymime, kad VĮ VMU nėra nurodyto valstybinio miško valdytoja, be to nėra ir NŽT valdomo valstybinio miško naudotojas, todėl Miškų įstatymo 9 str. 3 d. ir 12 str. 2 d. naudotojams nurodytos pareigos nėra VĮ VMU pareigos.

Atsakydami į Jūsų prašymą, nurodome, kad VĮ VMU Nemenčinės regioninis padalinys neturėdamas teisės ir pareigos veikti kito valdytojo valdoje nesiima derinimo dėl griovio valymo.“

4.13. Urėdijos Nemenčinės regioninio padalinio 2024 m. kovo 5 d. raštą Nr. 61-S-4423 Bendrija 2024 m. kovo 5 d. raštu Nr. SD-104 persiuntė Tarnybai.

4.14. Urėdijos Nemenčinės regioninis padalinys, atsakydamas į Bendrijos pakartotinį kreipimąsi dėl miško griovio tvarkymo darbų, 2024 m. spalio 2 d. rašte Nr. 61-S-14711-2024 „Dėl griovio valymo derinimo“ Bendrijai pateikė analogiško turinio atsakymą, kaip buvo nurodyta Urėdijos Nemenčinės regioninio padalinio 2024 m. kovo 5 d. rašte Nr. 61-S-4423 (pažymos 4.12 papunktis).

4.15. Tarnybos 2024 m. spalio 9 d. rašte Nr. 1SD-73889-(15.2.48 E.) „Dėl sutikimo išdavimo“ Bendrijos atstovui buvo nurodyta, kad atsakoma į jo 2024 m. sausio 26 d. prašymą (šios pažymos 4.10 papunktis). Šiame Tarnybos rašte Bendrijos atstovui buvo paaiškinta:

„[...] į Jūsų 2023-10-27 prašymą Nr. SD-95 Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos Vilniaus rajono skyrius (toliau – Vilniaus rajono skyrius) jau buvo atsakęs Valstybinei miškų tarnybai, Urėdijos Nemenčinės regioniniam padaliniui ir Bendrijai adresuotu 2023-11-23 raštu Nr. 48SD-13051-(14.48.136 E.) „Dėl medžių pašalinimo miško plotuose“ [...]. Paaškiname, kad pagal tokio turinio Vilniaus rajono skyriaus raštą tolimesnius veiksmus dėl būtinųjų miško priežiūros darbų (miško griovyje (ir kitose takuoto miško vietose) esančių pavojų keliančių medžių šalinimo, menkaverčių medžių kirtimo, sausuolių, krituolių šalinimo) pagal kompetenciją turėtų atlikti Valstybinė miškų tarnyba (išduodama Urėdijai leidimą, jei jis reikalingas) ir Urėdija (atlikti konkrečius miško priežiūros (tame tarpe ir miško griovio) darbus.“

5. Dėl Bendrijos skunde nurodytų aplinkybių, susijusių su skundžiamais Urėdijos ir Tarnybos darbuotojų veiksmais (neveikimu), Seimo kontrolierė su paklausimais kreipėsi į Urėdiją bei Tarnybą:

5.1. Urėdijos Seimo kontrolierė, be kita ko, prašė: informuoti, ar Bendrijai buvo atsakyta į jos atstovo 2023 m. lapkričio 22 d. el. laišku teiktą kreipimąsi; nurodyti, dėl kokių priežasčių ir kokių konkrečių teisės aktų nuostatų pagrindu Urėdijos Nemenčinės regioninis padalinys 2023 m. spalio 25 d. rašte pareigą suderinti miško griovio priežiūros ir valdymo darbus perkėlė Bendrijai, o ne savo iniciatyva kreipėsi į Tarnybą dėl tokio sutikimo gavimo; pateikti Urėdijos nuomonę, ar, remiantis Lietuvos Respublikos miškų įstatyme įtvirtinta miško naudotojo sąvoka, Bendrija laikytina Nemenčinės regioninio padalinio Neries girininkijoje esančio <...> kvartalo <...> ir <...> sklypų valstybinio miško (unikalus žemės sklypo N. <...>) naudotoja ne tik *de facto* bet ir *de jure*; pateikti Urėdijos nuomonę, ar Miškų įstatymo 9 straipsnio 3 dalyje ir 12 straipsnio 2 dalyje įtvirtintos nuostatos, kurias Urėdijos Nemenčinės regioninis padalinys nurodė savo 2024 m. kovo 5 d. rašte Bendrijai, taikytinos tiek *de jure*, bet ir *de facto* miško naudotojams; paaiškinti, ar Urėdija nesutinka su Aplinkos ministerijos 2023 m. rugpjūčio 22 d. rašte Nr. D8(E)-4940 pateiktu išaiškinimu, jog Bendrija nėra valstybinio miško, esančio Bendrijos teritorijoje, valdytoja; jei taip – teisės aktų nuostatomis pagrįsti institucijos nuomonę; paaiškinti, ar Urėdija sutinka su Aplinkos ministerijos 2023 m. rugpjūčio 22 d. rašte Nr. D8(E)-4940 pateiktu išaiškinimu dėl tvarkos (veiksmų eiliškumo), kuria turėtų vadovautis institucijos dėl Pareiškėjai aktualios problemos sprendimo; jei Urėdija su Aplinkos ministerijos nuomone nesutinka, nurodyti teisės aktų nuostatomis pagrįstą institucijos nuomonę; informuoti, kokie veiksmai iš Bendrijos pusės dar turi būti (jei turi būti) atlikti, kad Urėdija kreiptųsi į Aplinkos ministeriją dėl leidimo būtinųjų miško priežiūros darbų atlikimui; informuoti, dėl kokių priežasčių Urėdijos Nemenčinės regioninio padalinio 2024 m. kovo 5 d. raštas nebuvo adresuotas Tarnybos žiniai, siekiant sumažinti administracinę naštą Bendrijai dėl papildomo kreipimosi į Tarnybą išvengimo; nurodyti priežastis ir (ar) konkrečias teisės aktų nuostatas, sąlygojusias negalėjimą Urėdijai, vadovaujantis tarpinstitucinio bendradarbiavimo principu, derinti Bendrijai aktualų klausimą dėl sutikimo miško griovio priežiūrai išdavimo tiesiogiai su Tarnyba;

remiantis teisės aktų nuostatomis, pateikti Urėdijos nuomonę, kokia institucija ir kokius veiksmus šiuo metu turėtų atlikti, kad būtų išspręsta Bendrijos Skunde nurodyta problema;

5.2. Tarnybos Seimo kontrolierė, be kita ko, prašė: informuoti, ar Tarnyba pateikė Bendrijai atsakymą į jos 2023 m. spalio 27 d. prašymą dėl leidimo miško griovio priežiūrai ir valymui; informuoti, ar Bendrijai buvo atsakyta į jos atstovo 2023 m. lapkričio 22 d. el. laišku teiktą kreipimąsi; informuoti, kada buvo pateiktas (jei buvo pateiktas) atsakymas į Bendrijos atstovo 2024 m. sausio 26 d. ir 2024 m. kovo 13 d. el. paštu siųstus pakartotinius prašymus pateikti atsakymą į 2023 m. spalio 27 d., nurodant teisės aktuose nustatytų terminų atsakymui į pareiškėjų pateikiamus kreipimusis pažeidimo priežastis; informuoti, kokia informacija remdamasis Tarnybos Vilniaus rajono skyrius laikė, jog Pareiškėjos atstovo 2023 m. spalio 27 d. prašymą turi nagrinėti Savivaldybės administracija; nurodyti, ar Tarnybos Vilniaus rajono skyrius, prieš persiūsdamas Bendrijos 2023 m. spalio 27 d. prašymą (reg. Nr. SD-95) Savivaldybės administracijai tikrino informaciją tinklapyje www.geoportal.lt dėl teritorijoje, kuria naudojasi Bendrija, esančių melioracijos statinių, ir paaiškinti, kuo remiantis buvo manoma, jog pirmiau paminėtas Bendrijos 2023 m. spalio 27 d. prašymas yra susijęs su Savivaldybei priklausančių melioracijos įrenginių eksploatavimu; informuoti, kokie veiksmai iš Bendrijos pusės dar turi būti (jei turi būti) atlikti, kad, Tarnybos nuomone, būtų galima išduoti Tarnybos sutikimą dėl leidimo Bendrijai atlikti miško griovio priežiūrą ir valymą, kaip tai buvo nurodęs Urėdijos Nemenčinės regioninis padalinys; jei, Tarnybos nuomone, Tarnybos sutikimas dėl leidimo Bendrijai atlikti miško griovio priežiūrą ir valymą negali būti išduotas, nurodyti tai draudžiančių teisės aktų nuostatas ir (ar) faktines priežastis, taip pat nurodant, ar, Tarnybos nuomone, Tarnybos sutikimas Bendrijai dėl leidimo atlikti miško griovio priežiūrą bei valymą iš viso yra būtinas; paaiškinti, ar Tarnyba nesutinka su Aplinkos ministerijos 2023 m. rugpjūčio 22 d. rašte Nr. D8(E)-4940 pateiktu išaiškinimu dėl Tarnybos turimo išduoti sutikimo Bendrijai; jei taip – teisės aktų nuostatomis pagrįsti tokią institucijos nuomonę; paaiškinti Tarnybos Vilniaus apygardos Žemės tvarkymo ir administravimo skyriaus 2024 m. vasario 2 d. rašte Nr. 2SD-2676-(15.2.48 E) Bendrijai nurodytą teiginių kontekstą, informuojant, ar minėtieji Tarnybos teiginiai siejami su sutikimo Bendrijai dėl leidimo atlikti miško griovio priežiūrą bei valymą išdavimu ar Tarnybos pareigos atlikti konkrečius miško griovio priežiūros bei valymo darbus nebuvimu; remiantis teisės aktų nuostatomis, pateikti Tarnybos nuomonę, kokia institucija ir kokius veiksmus šiuo metu turėtų atlikti, kad būtų išspręsta Bendrijos Skunde nurodyta problema.

6. Atsakydama į Seimo kontrolierės paklausime iškeltus klausimus Urėdija raštu, pasirašytu Urėdijos generalinio direktoriaus V. K., pateikė paaiškinimą, kuriame, be kita ko, nurodė:

6.1. „[...] pažymime, kad Urėdija 2023 m. lapkričio 22 d. elektroniniu paštu gavo Sodininkų bendrijos „X“ (toliau – Bendrija) laišką, tačiau į jį atsakymo nepateikė, nes Bendrija Urėdijos Nemenčinės regioninio padalinio (toliau – Padalinys) 2023 m. spalio 25 d. raštu Nr. 61-S-16418 [...] buvo informuota, kad „Pavojų keliantys medžiai, esantys Padalinio Nemenčinės girininkijos <...> kvartalo <...> taksaciniame sklype, yra pažymėti kirtimui. Padalinys raštu kreipėsi į Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos Vilniaus rajono skyrių dėl medžių kirtimo rezervuotuose nuosavybės atkūrimui miškuose derinimo. Gavus suderinimą bus gautas Leidimas kirsti mišką ir organizuojamas medžių kirtimas“.

Padalinys, gavęs Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos Vilniaus rajono skyriaus 2023 m. lapkričio 23 d. raštu Nr. 48SD-13051-(14.48.136 E.) „Dėl medžių pašalinimo miško plotuose“ suderinimą [...], gavo iš Valstybinės miškų tarnybos leidimą pavojų keliančių medžių kirtimui ir inicijavo jų pašalinimą, parduodama juos pil. S. P. [asmens duomenys neskelbtini].“

6.2. „[...] paminėtina, jog Urėdija, vykdydama veiklą (tame tarpe ir keliamu klausimu), vadovaujasi Lietuvos Respublikos miškų įstatymo (toliau – MĮ) nuostatomis. MĮ 2 straipsnio 22 dalyje įtvirtinta, kad „Urėdija – valstybės įmonė, patikėjimo teise valdanti, naudojanti valstybinius miškus ir jais disponuojanti įstatymų nustatyta tvarka, taip pat vykdanči juose kompleksinę miškų ūkio veiklą ir kitą įmonės įstatuose numatytą veiklą“.

Valstybinę miško žemę patikėjimo teise valdo miškų urėdija, valstybinių rezervatų direkcijos, nacionalinių parkų direkcijos, savivaldybės ir kiti juridiniai asmenys. Valstybinės miško

žemės sklypai patikėjimo teise perduodami šiems subjektams Vyriausybės nutarimais valstybinėms funkcijoms įgyvendinti Lietuvos Respublikos žemės įstatymo nustatyta tvarka (MĮ 4 straipsnio 12 dalis).

Urėdija griovio priežiūros ir valdymo darbų žemės sklype, kurio unikalus Nr. <...>, derinimo darbų neinicijavo, nes, vadovaujantis MĮ nuostatomis, Urėdija atsakinga tik už žemės sklypus, kurie suteikti valdyti patikėjimo teise. Urėdija inicijuoti kitų valdytojų žemės sklypų tvarkymą neturi teisinio pagrindo.“

6.3. „[...] atkreipiame dėmesį, kad įstatymai, Vyriausybės nutarimai, Urėdijos įstatai nesuteikia teisės Urėdijai aiškinti įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatas, jų taikymą. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje ir Konstitucinio Teismo nutarimuose įtvirtintas tiesioginis įgaliojimų nustatymas, t. y. kiekviena institucija gali atlikti tik įstatymų ir kitų teisės aktų jai pavestas atitinkamos srities valstybės valdymo ar kitas funkcijas, įgyvendinti valstybės politiką konkrečioje srityje. Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą, Urėdija tik išsako savo nuomonę, kad juridinis asmuo miško naudotoju *de facto* ir *de jure* tampa, kai sandoriu įgyja teisę į miško žemę ar miško išteklius. Informacijos apie Bendrijos sandorius dėl žemės sklypo (unikalus žemės sklypo Nr. <...>) ar miško išteklių Urėdija neturi. Todėl Urėdijos nuomone, 2024 m. kovo 5 d. rašte Nr. 61-S-4423 cituotos Miškų įstatymo nuostatos, susijusios su miško naudotojo pareigomis, apima tik sandoryje apibrėžtas ribas ir negali bloginti aplinkos būklės.“

6.4. „[...] pažymėtina, jog Urėdija sutinka su Aplinkos ministerijos 2023 m. rugpjūčio 22 d. rašte Nr. D8(E)-4940 [...] pateiktu išaiškinimu, jog Bendrija nėra valstybinio miško žemės sklypo, kurio unikalus Nr. <...> (Urėdijos Nemenčinės regioninio padalinio Neries girininkijos <...> miško kvartalo <...> ir <...> taksaciniai miško sklypai) (toliau – nagrinėjama teritorija), valdytoja. Urėdijos nuomone, Aplinkos ministerijos 2023 m. rugpjūčio 22 d. rašte Nr. D8(E)-4940 pagrįstai nurodyta, jog „Dėl būtinųjų miško priežiūros darbų, apimančių pavojingų medžių šalinimą ir (ar) genėjimą leidimą būtų galima išduoti atitinkamam Urėdijos regioniniam padaliniiui, gavus sutikimą iš Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos“ tik Tarpinstitucinio pasitarimo dėl valstybinių miškų, neperduotų valdyti patikėjimo teise, priežiūros 2021 m. lapkričio 11 d. protokolu Nr. (66)-D15-2123 [...] apimtyje, kadangi šiame tarpinstituciniame pasitarime buvo nutarta, kad „Nacionalinės žemės tarnybos patikėjimo teise valdomoje žemėje esančiuose valstybinės reikšmės miškuose, patikėjimo teise neperduotuose kitiems subjektams, būtinuosius miško priežiūros darbus, kai juos atlikti atsisako savivaldybės, atlieka, vadovaudamasi Nacionalinės žemės tarnybos sutikimu, Urėdija“.

6.5. „[...] būtinieji miško priežiūros darbai (būtinieji miško priežiūros darbai apibrėžti Tarpinstitucinio pasitarimo dėl valstybinių miškų, neperduotų valdyti patikėjimo teise, priežiūros 2021 m. lapkričio 11 d. protokole Nr. (66)-D15-2123 – „Diskutuota apie neperduotuose valstybiniuose miškuose būtinųjų miško priežiūros darbų, apimančių pavojingų medžių šalinimą ir (ar) genėjimą (toliau – būtinieji miško priežiūros darbai)“ valstybinio miško žemės sklype, kurio unikalus Nr. <...>, atlikti.“

6.6. „[...] norime pabrėžti, jog Urėdijos nuomone, 2024 m. kovo 5 d. Urėdijos Padalinio raštas Nr. 61-S-4423, nurodantis Nagrinėjamos teritorijos valdytoją ir cituojantis teisės aktų nuostatas, yra informacinis raštas, aktualus tik Bendrijai. Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos Vilniaus apygardos žemės tvarkymo ir administravimo skyrius 2024 m. vasario 2 d. raštu Nr. 2SD-2676-(15.2.48 E.) [...] susirašinėdamas su Bendrija žinojo, kad Nagrinėjamos teritorijos valdytoja Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos, o valdytoja turėtų žinoti savo teises ir pareigas. Todėl minimas raštas nebuvo adresuotas Nacionalinei žemės tarnybai prie Aplinkos ministerijos.“

6.7. „[...] atkreiptinas dėmesys, jog MĮ 5 straipsnio 5 dalies 1 punkte nustatyta, kad Urėdija patikėjimo teise valdo, naudoja valstybinius miškus ir jais disponuoja įstatymų nustatyta tvarka, taip pat vykdo juose kompleksinę miškų ūkio veiklą. Kaip jau buvo minėta aukščiau, Nagrinėjama teritorija Vyriausybės nutarimu nėra perduota Urėdijai valdyti patikėjimo teise, todėl Urėdija, vykdydama Miškų įstatymo nuostatų reikalavimus, neturi teisės priiminėti sprendimų, neturėdama tam įgaliojimų.“

7. Iš dokumentų, pateiktų kartu su Urėdijos paaiškinimais, taip pat nustatyta:

7.1. Urėdijos Nemenčinės regioninio padalinio 2023 m. gruodžio 11 d. ir 2024 m. sausio 18 d. sudarytomis Nenukirto valstybinio miško pardavimo sutartimis (pagal 2023 m. gruodžio 1 d. išduotą leidimą kirsti mišką Nr. 22308594 ir 2024 m. sausio 18 d. išduotą leidimą kirsti mišką Nr. 22400614) buvo įgyvendinti būtinieji miško priežiūros darbai, kuriems atlikti Tarnybos Vilniaus rajono skyrius 2023 m. lapkričio 23 d. raštu (pažymos 9.1 papunktis) išdavė sutikimą;

7.2. dėl būtinųjų miško priežiūros darbų įgyvendinimo pareigos Urėdija vadovavosi Tarpinstitucinio pasitarimo dėl valstybinių miškų, neperduotų valdyti patikėjimo teise, priežiūros 2021 m. lapkričio 11 d. protokole Nr. (66)-D15-2123 nurodytu nutarimu, jog „[...] Nacionalinės žemės tarnybos patikėjimo teise valdomoje žemėje esančiuose valstybinės reikšmės miškuose, patikėjimo teise neperduotuose kitiems subjektams, būtinuosius miško priežiūros darbus, kai juos atlikti atsisako savivaldybės, atlieka, vadovaudamasi Nacionalinės žemės tarnybos sutikimu, Urėdija.“

Pastebėtina, kad minėtame pasitarimo protokole taip pat buvo nurodyta, jog tarpinstituciniame pasitarime dalyvavusios institucijos nusprendė, jog būtina „[...] Paspartinėti Nacionalinės žemės tarnybos patikėjimo teise valdomoje žemėje esančių valstybinių miškų perdavimą valdyti patikėjimo teise Miškų įstatyme nustatytiems subjektams, ypač kai suformuoti žemės sklypai.“

8. Teikdama atsakymą į Seimo kontrolierės paklausimą dėl Pareiškėjos atstovo skunde nurodytų aplinkybių, Tarnyba rašte, pasirašytame direktoriaus pavaduotojo D. P., be kita ko, paaiškino:

8.1. „[...] Atkreiptinas dėmesys, kad į Bendrijos 2023-11-07 gautą 2023-10-27 prašymą Nacionalinės žemės tarnybos Vilniaus rajono skyrius (toliau – Skyrius) jau buvo atsakęs Valstybinei miškų tarnybai, Urėdijos Nemenčinės regioniniam padaliniui ir Bendrijai adresuotu 2023-11-23 raštu Nr. 48SD-13051-(14.48.136 E.) „Dėl medžių pašalinimo miško plotuose“.“

8.2. „[...] Nacionalinės žemės tarnybos Dokumentų valdymo sistemos (toliau – DVS) duomenimis, į 2024-03-13 registruotą Bendrijos 2024-03-05 prašymą Nr. SD-104 (DVS registracijos Nr. 1GD-14586) atsakymas nėra pateiktas.“

8.3. „[...] Informuojame, kad Skyrius pateikė Bendrijai atsakymą į jos 2023-08-22 ir 2023-10-27 prašymus (pridėdamas kitą susijusią DVS registruotą iš Bendrijos gautą informaciją) dėl leidimo miško griovio priežiūrai ir valymui Valstybinei miškų tarnybai, Urėdijos Nemenčinės regioniniam padaliniui ir Bendrijai adresuotu 2023-11-23 raštu Nr. 48SD-13051-(14.48.136 E.) „Dėl medžių pašalinimo miško plotuose“ [...] ir Vilniaus rajono savivaldybei bei Bendrijai adresuotu 2023-11-14 raštu Nr. 48SD-12804-(14.48.136 E.) „Dėl prašymo persiuntimo“ (toliau – Persiuntimo raštas) [...]“

8.4. „[...] Informuojame, kad Skyrius pateikė Bendrijai atsakymą į jos 2023-11-22 el. laišką teiktą kreipimąsi 2024-02-15 raštu Nr. 1SD-1410-(15.2.48 E.) „Dėl informacijos apie miško griovio tvarkymą“ [...]. Pažymime, kad el. laiške nurodytas prašomas reikalingas Nacionalinės žemės tarnybos sutikimas buvo teiktas anksčiau minėtu Valstybinei miškų tarnybai, Urėdijos Nemenčinės regioniniam padaliniui ir Bendrijai adresuotu 2023-11-23 raštu Nr. 48SD-13051-(14.48.136 E.) „Dėl medžių pašalinimo miško plotuose“ [...]“

8.5. „[...] DVS duomenimis, į Bendrijos 2024-01-26 (DVS registruotas Nr. 2GD-565) kreipimąsi ir 2024-03-13 registruotą 2024-03-05 Bendrijos prašymą Nr. SD-104 26 (DVS registruotas Nr. 1GD-14586) atsakymai nepateikti. Paminėtina, kad į 2023-11-07 gautą Bendrijos 2023-10-27 prašymą Nr. SD-95 Skyrius jau buvo atsakęs [...] nurodytu Skyriaus raštu [pastaba: Tarnybos tuomečio Vilniaus rajono skyriaus (toliau – Tarnybos Skyrius) 2023 m. lapkričio 23 d. raštas Nr. 48SD-13051-(14.48.136 E.) „Dėl medžių pašalinimo miško plotuose“].“

8.6. „[...] Skyrius, nagrinėdamas Bendrijos 2023-10-27 prašymą Nr. SD-95, Persiuntimo raštu persiuntė minėtą prašymą nagrinėti pagal kompetenciją Vilniaus rajono savivaldybei [...]. Atsižvelgiant į tai, kad Persiuntimo rašte nurodoma, kad kreipiamasi dėl miško griovio, pažymėto

Lietuvos Respublikos miškų valstybės kadastre – Nemenčinės regioninio padalinio Nemenčinės girininkijos <...> miško kvartale, be to, remiantis Lietuvos erdvinės informacijos portale www.geoportal.lt esančiais duomenimis, minėtas miško griovys nepriskiriamas melioracijos statiniams, darytina išvada, kad persiųsti prašymą nagrinėti pagal kompetenciją Vilniaus rajono savivaldybei nebuvo teisinio pagrindo.“

8.7. „[...] Nacionalinės žemės tarnybos sutikimas, kuris buvo nurodytas, kaip reikalingas, Urėdijos Nemenčinės regioniniam padalinio 2023-10-25 rašte Nr. 61-S-16418 „Dėl kirtimo normos“, Skyrius jau yra pateikęs [...] nurodytu Skyriaus raštu [*pastaba*: Tarnybos Skyriaus 2023 m. lapkričio 23 d. raštas Nr. 48SD-13051-(14.48.136 E.) „Dėl medžių pašalinimo miško plotuose“]. Tuo pačiu paaiškiname, kad tokios formos ir turinio raštus dėl prašymų kirsti / genėti medžius (atlikti būtinuosius miško priežiūros darbus) miškuose, esančiuose nesuformuotoje valstybinėje žemėje arba valstybinės žemės sklypuose, kuriuos patikėjimo teise valdo Nacionalinė žemės tarnyba, kaip ir nagrinėjamu atveju, Skyriai teikia vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos 2021-11-25 rašto Nr. (66)-D8(E)-7337 „Dėl valstybinių miškų, neperduotų patikėjimo teise, priežiūros“ [...] pagrindu parengtu Nacionalinės žemės tarnybos centrinio struktūrinio padalinio metodiniu išaiškinimu Nr. 2171 „Dėl valstybinių miškų, neperduotų patikėjimo teise, priežiūros ir sutikimų medžių / miško kirtimui išdavimo“ [...].“

8.8. „[...] reikalingas sutikimas dėl Bendrijos prašymuose nurodytų miško griovyje (ir kitose takuoto miško vietose) esančių pavojų keliančių medžių šalinimo (taip pat menkaverčių medžių kirtimo, sausuolių, krituolių šalinimo ir kitų būtinųjų miško darbų) Nacionalinės žemės tarnybos yra išduotas [...] nurodytu Skyriaus raštu [*pastaba*: Tarnybos Skyriaus 2023 m. lapkričio 23 d. raštas Nr. 48SD-13051-(14.48.136 E.) „Dėl medžių pašalinimo miško plotuose“].

Paaiškiname, kad tuo atveju, kai norima iškirsti medžius valstybinėje žemėje (atlikti būtinuosius miško priežiūros darbus), kurioje yra takuotas miškas, tokius darbus, vadovaudamasi 2021 m. lapkričio 4 d. vykusio pasitarimo „Dėl valstybinių miškų, neperduotų patikėjimo teise, priežiūros“ metu priimtą susitarimą, Nacionalinės žemės tarnybos patikėjimo teise valdomoje žemėje esančiuose valstybinės reikšmės miškuose, patikėjimo teise neperduotuose kitiems subjektams, būtinuosius miško priežiūros darbus, kai juos atlikti atsisako savivaldybės, gavusi Nacionalinės žemės tarnybos sutikimą, atlieka Urėdija. Taigi, Nacionalinė žemės tarnyba raštu prašo išduoti leidimą Urėdijai iškirsti medžius ir tuo atveju, jei Nacionalinė žemės tarnyba nesutiktų su medžių kirtimu – toks raštas nebūtų parengtas, todėl kreipimasis į Valstybinę miškų tarnybą dėl kirtimo leidimo išdavimo yra prašymas / pavedimas imtis veiksmų ir tvarkyti miško žemėje esančius medžius.“

8.9. „[...] Nacionalinė žemės tarnyba sutinka su Aplinkos ministerijos 2023-08-22 rašte Nr. D8(E)-4940 „Dėl kirtimo normos“ pateiktu išaiškinimu dėl Nacionalinės tarnybos turimo Bendrijai išduoti sutikimo ir jį yra išdavusi [...]. Pažymėtina, kad tokia rašto / sutikimo / prašymo dėl medžių kirtimo forma ir turinys yra šiame procese dalyvaujančių institucijų suderinti ir tokio turinio raštai, atsižvelgiant į gaunamus analogiško turinio prašymus, yra nuolat rengiami ir būtent pagal tokio turinio Nacionalinės žemės tarnybos raštus Valstybinių miškų tarnyba išduoda leidimus Urėdijos padaliniais atlikti kirtimus.“

8.10. „[...] Pagal Lietuvos Respublikos žemės įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 1 punktą Nacionalinė žemės tarnyba yra visos Lietuvos Respublikos valstybinės žemės patikėtinė, išskyrus žemę, kuri šio ir kitų įstatymų nustatyta tvarka patikėjimo teise perduota kitiems subjektams.

Nacionalinės žemės tarnybos, kaip viešojo administravimo subjekto, pagrindiniai veiklos tikslai ir funkcijos yra reglamentuoti Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos nuostatuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. gruodžio 8 d. įsakymu Nr. D1-393 „Dėl Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos nuostatų patvirtinimo“ (toliau – Nuostatai), kurių 6 punkte įtvirtinta, kad Nacionalinė žemės tarnyba veikia aplinkos ministrui pavestose žemės tvarkymo, geodezijos, kartografijos, erdviųjų duomenų rinkinių tvarkymo ir Lietuvos erdvinės informacijos infrastruktūros plėtojimo srityse.

Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 4 straipsnio 11 dalyje nustatyta, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota Aplinkos ministerija įgyvendina valstybinių miškų savininko

teises ir pareigas. Valstybinę miško žemę patikėjimo teise valdo miškų urėdija, valstybinių rezervatų direkcijos, nacionalinių parkų direkcijos, savivaldybės ir kiti juridiniai asmenys; valstybinės miško žemės sklypai patikėjimo teise perduodami šiems subjektams Vyriausybės nutarimais valstybinėms funkcijoms įgyvendinti Žemės įstatymo nustatyta tvarka.

Taigi, Nacionalinė žemės tarnyba nepatenka į miško valdytojų sąrašą. Nacionalinės žemės tarnybos, kaip subjekto, valdančio valstybinę žemę patikėjimo teise, funkcijos neapima pareigos prižiūrėti patikėjimo teise valdomoje žemėje esančių medžių, tačiau norint kirsti / genėti medžius, reikalingas pritarimas / sutikimas iš Nacionalinės žemės tarnybos, kaip teisėtos valstybinės žemės patikėtinės.

Leidimų kirsti mišką išdavimo miško valdytojams ir naudotojams tvarka yra nustatyta Leidimų kirsti mišką išdavimo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. D1-1055 „Dėl Leidimų kirsti mišką išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Aprašas). Aprašo 2.6 papunktyje reglamentuota, kas yra valstybinio miško valdytojas: valstybinio miško valdytojas – miškų urėdija, valstybinio rezervato direkcija, nacionalinio parko direkcija, savivaldybė, valstybės įmonė ar kitas juridinis asmuo, valdantys patikėjimo teise įstatymų nustatyta tvarka jiems Vyriausybės nutarimais perduotą valstybinėms funkcijoms įgyvendinti valstybinę miško žemę. Leidimus kirsti mišką išduoda ir panaikina, pranešimus derina, registruoja Valstybinė miškų tarnyba elektroniniu būdu per Aplinkosaugos leidimų informacinę sistemą.

Miškų įstatymo 5 straipsnio 5 dalies 1 punkte, taip pat Valstybinių miškų urėdijos įstatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2018 m. sausio 8 d. įsakymu Nr. D1-7, 8.1 bei 8.7 papunkčiuose įtvirtinta nuostata, kad miškų urėdijos patikėjimo teise valdo, naudoja valstybinius miškus ir jais disponuoja įstatymų nustatyta tvarka, taip pat vykdo juose kompleksinę miškų ūkio veiklą bei likviduoja miškų plotuose audrų, gaisrų, potvynių, medynų džiūvimo ir kitų neigiamų veiksnių miškams padarytos žalos padarinius.

Informuojame, kad jei norimi kirsti / genėti medžiai patenka į taksuoto miško plotus, esančiuose Nacionalinės žemės tarnybos patikėjimo teise valdomoje nesuformuotoje valstybinėje žemėje ir Nacionalinės žemės tarnybos patikėjimo teise valdomuose valstybinės žemės sklypuose, būtinuosius miško priežiūros darbus, vadovaudamasi Nacionalinės žemės tarnybos teikimu, atlieka Urėdija.

Nacionalinei žemės tarnybai, kaip valstybės institucijai, Žemės įstatymu priskirta valstybinės žemės administravimo funkcija, tačiau jokiais teisės aktais nepriskirta pareiga atlikti ūkines funkcijas, pavyzdžiui, tvarkyti valstybinėje žemėje esančias šiukšles, prižiūrėti želdinius, šienauti valstybinės žemės plotus, šalinti (griauti, perkelti) statinius (įrenginius) ir pan. Be to, pažymime, kad išteklių, skirtų paminėto pobūdžio darbams atlikti (specialiosios technikos, žmogiškųjų resursų ir pan.), Nacionalinė žemės tarnyba neturi (nedisponuoja tokiam tikslui skirtomis valstybės biudžeto lėšomis). Taigi, informuojame, kad Skyriaus 2024-02-02 rašte Nr. 2SD-2676-(15.2.48 E) „Dėl prašymo nagrinėjimo“ nurodyti teiginiai yra susiję su pareigos Nacionalinei žemės tarnybai atlikti konkrečius miško griovio valymo darbus nebuvimu.“

8.11. „[...] Pažymėtina, kad Nacionalinė žemės tarnyba, kaip įprastai, vadovaudamasi tarpinstitucinio bendradarbiavimo principu, rengto sutikimo rašto kopiją persiuntė, be kitų, ir Urėdijos Nemenčinės regioniniam padaliniiui [...].“

Paminėtina, kad nagrinėjama tema buvo organizuotas ne vienas Nacionalinės žemės tarnybos susitikimas su Aplinkos ministerija, Valstybine miškų tarnyba ir Urėdija – jų metu priimtas bendras susitarimas, kaip sudėlioti procesą. Kaip minėta anksčiau, Aplinkos ministerijos 2021-11-25 rašto Nr. (66)-D8(E)-7337 „Dėl valstybinių miškų, neperduotų patikėjimo teise, priežiūros“ [...] pagrindu buvo parengtas Nacionalinės žemės tarnybos centrinio struktūrinio padalinio metodinis išaiškinimas Nr. 2171 „Dėl valstybinių miškų, neperduotų patikėjimo teise, priežiūros ir sutikimų medžių / miško kirtimui išdavimo“ [...], kuriuo Skyriai yra įpareigoti vadovautis.“

8.12. „[...] darytina išvada, kad Nacionalinei žemės tarnybai išdavus sutikimą [...] nurodytu Skyriaus raštu [*pastaba*: Tarnybos Skyriaus 2023 m. lapkričio 23 d. raštas Nr. 48SD-13051-(14.48.136 E.) „Dėl medžių pašalinimo miško plotuose“], tolimesnius veiksmus dėl būtinųjų miško

priežiūros darbų (miško griovyje (ir kitose takuoto miško vietose) esančių pavojų keliančių medžių šalinimo, menkaverčių medžių kirtimo, sausuočių, krituočių šalinimo) pagal kompetenciją turėtų atlikti Valstybinė miškų tarnyba (išduodama Urėdijai leidimą, jei jis reikalingas) ir Urėdija (atlikti konkrečius miško priežiūros (tame tarpe ir miško griovio) darbus).“

9. Kartu su Tarnybos Seimo kontrolierei pateiktais paaiškinimais taip pat buvo gauti dokumentai, iš kurių nustatyta ir (ar) kuriais patvirtinta toliau nurodyta informacija:

9.1. Tarnybos Vilniaus rajono skyrius 2023 m. lapkričio 23 d. rašte Nr. 48SD-13051-(14.48.136 E.) „Dėl medžių pašalinimo miško plotuose“, adresuotame Valstybinei miškų tarnybai (rašto kopijos buvo siųstos Urėdijos Nemenčinės regioniniam padaliniui bei Bendrijai), kuriuo buvo atsakoma į Bendrijos 2023 m. rugpjūčio 22 d. ir 2023 m. spalio 6 d. prašymus (šios pažymos 4.1 ir 4.3 papunkčiai), be kita ko, buvo nurodyta:

„[...] Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos Vilniaus rajono skyrius (toliau – Skyrius) gavo sodininkų bendrijos X,“ (toliau – Pareiškėjas), 2023 m. rugpjūčio 22 d. prašymą Nr. SD-85 [...] ir 2023 m. spalio 6 d. prašymą [...], dėl pavojų keliančių medžių kirtimo valstybinėje žemėje, esančioje sodininkų bendrijos „X“ teritorijos ribose.

Vadovaudamiesi Leidimų kirsti mišką išdavimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. D1-1055 „Dėl Leidimų kirsti mišką išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ nuostatomis, siūlome Valstybinei miškų tarnybai išduoti Urėdijos Nemenčinės regioniniam padaliniui leidimą atlikti pavojų keliančių medžių kirtimus pagal Pareiškėjo minėtuose prašymuose nurodytą medžių buvimo vietą, o iškirštą medieną panaudoti valstybės reikmėms.“

9.2. Tarnybos Vilniaus apygardos žemės tvarkymo ir administravimo skyriaus 2024 m. vasario 15 d. rašte Nr. 2SD-1410-(15.2.48 E), kuriuo Bendrijai buvo atsakyta į jos 2023 m. lapkričio 22 d. prašymą (šios pažymos 4.9 papunktis), be kita ko, buvo akcentuojama:

„[...] Atkreipiame Jūsų dėmesį, kad keliamas klausimas dėl grioviu užimtos žemės, priskirtos prie miško žemės, tvarkymo ir išvalymo darbų, buvo išsamiai išnagrinėtas ir atsakymas pateiktas Skyriaus 2024 m. vasario 2 d. raštu Nr. 2SD-2676-(15.2.48 E.) „Dėl prašymo nagrinėjimo“. Rašte pažymima, kad Nacionalinės žemės tarnybos kompetencija, reguliuojant žemės santykius, nustatyta Lietuvos Respublikos žemės įstatymo 32 straipsnio 3 dalyje, o Nacionalinės žemės tarnybos, kaip viešojo administravimo subjekto, pagrindiniai veiklos tikslai ir funkcijos yra reglamentuojami Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos nuostatuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. gruodžio 8 d. įsakymu Nr. D1-393 (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2023 m. lapkričio 29 d. įsakymo Nr. G1-384 redakcija) „Dėl Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos nuostatų patvirtinimo“, kurių 6 punkte nustatyta, kad Nacionalinė žemės tarnyba veikia aplinkos ministrui pavestose žemės tvarkymo, geodezijos, kartografijos, erdvinių duomenų rinkinių tvarkymo ir Lietuvos erdvinės informacijos infrastruktūros plėtojimo srityse.

Pažymime, kad Nacionalinei žemės tarnybai teisės aktais nėra pavesta prižiūrėti (tvarkyti) valstybinę žemę, kuri neperduota ar neperleista kitiems asmenims, taip pat Nacionalinė žemės tarnyba nėra teisės aktais įpareigota užsiimti ūkine ar kita veikla valstybinėje žemėje. Be to, tokio pobūdžio veiklai vykdyti Nacionalinei žemės tarnybai nenumatytas finansavimas.“

9.3. Tarnyba, nagrinėdama pareiškėjų gaunamus prašymus dėl būtinųjų miško priežiūros darbų, apimančių pavojingų medžių šalinimą ir (ar) genėjimą, vadovaujasi Aplinkos ministerijos 2021 m. lapkričio 25 d. rašte Nr. (66)-D8(E)-7337 „Dėl valstybinių miškų, neperduotų patikėjimo teise, priežiūros“, kurio kopija buvo adresuota ir Tarnybai, nurodytomis rekomendacijomis. Minėtame Aplinkos ministerijos rašte, be kita ko, buvo nurodyta:

„[...] 2021 m. lapkričio 4 d. vyko pasitarimas „Dėl valstybinių miškų, neperduotų patikėjimo teise, priežiūros“, kuriame dalyvavo Aplinkos ministerijos, Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos, Urėdijos, Valstybinės miškų tarnybos atstovai. Pasitarimo metu aptarta neperduotuose valstybiniuose miškuose būtinųjų miško priežiūros darbų, apimančių pavojingų medžių šalinimą ir (ar) genėjimą (toliau – būtinieji miško priežiūros darbai), galimi vykdytojai, tokių

kirtimų finansavimas (Bendrųjų miškų ūkio reikmių finansavimo programos ar nustatant specialiuosius įsipareigojimus Urėdijai), teisinis reglamentavimas.

Šio pasitarimo metu nutarta, kad Nacionalinės žemės tarnybos patikėjimo teise valdomoje žemėje esančiuose valstybinės reikšmės miškuose, patikėjimo teise neperduotuose kitiems subjektams, būtinuosius miško priežiūros darbus, kai juos atlikti atsisako savivaldybės, gavusi Nacionalinės žemės tarnybos sutikimą, atlieka Urėdija.

Atsižvelgiant į tai, prašome Urėdijos įpareigoti regioninius padalinius, kad suderinus su Nacionaline žemės tarnyba, valstybiniuose miškuose dėl kurių priežiūros nesusitarta su savivaldybėmis būtų organizuojami būtinieji miško priežiūros darbai.“

9.4. Aplinkos ministerijos 2021 m. lapkričio 25 d. rašto Nr. (66)-D8(E)-7337 „Dėl valstybinių miškų, neperduotų patikėjimo teise, priežiūros“ pagrindu Tarnybos Centrinio struktūrinio padalinio 2022 m. gegužės 16 d. parengtame metodiniame išaiškinime Nr. 2171 „Dėl valstybinių miškų, neperduotų patikėjimo teise, priežiūros ir sutikimų medžių / miško kirtimui išdavimo“, be kita ko, yra nurodyta:

„[...] Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – NŽT) gauna prašymų kirsti / genėti medžius (atlikti būtinuosius miško priežiūros darbus) miškuose, esančiuose nesuformuotoje valstybinėje žemėje arba valstybinės žemės sklypuose, kuriuos patikėjimo teise valdo NŽT.

Pagal Lietuvos Respublikos žemės įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 1 punktą NŽT yra patikėtinė visos Lietuvos Respublikos valstybinės žemės, išskyrus žemę, kuri šio ir kitų įstatymų nustatyta tvarka patikėjimo teise perduota kitiems subjektams.

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.963 straipsnio 1 dalyje reglamentuojama, kad patikėtinis, laikydamasis įstatymo ir sutarties, įgyvendina savininko teises į jam perduotą patikėjimo teise turimą.

NŽT, kaip viešojo administravimo subjekto, pagrindiniai veiklos tikslai ir funkcijos yra reglamentuojami Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos nuostatuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2001 m. birželio 14 d. įsakymu Nr. 194 „Dėl Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos“. Šių nuostatų 1 punkte nustatyta, kad NŽT yra įstaiga prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos, įgyvendinanti valstybės politiką žemės tvarkymo ir administravimo, žemės reformos, žemėtvarkos planavimo, nekilnojamojo turto kadastro, apskaitos, geodezijos, kartografijos, valstybinių erdvių duomenų rinkinių ir žemėlapių rengimo srityse.

Pažymėtina, kad teisės aktai nesuteikia NŽT teisės ar pareigos tvarkyti miško žemę, t. y. kirsti, genėti valstybinėje žemėje esančių medžių (miškų), taip pat vykdyti medžių (miškų) būklės vertinimą, ar kitaip prisidėti prie valstybinėje žemėje, kurioje nesuformuoti žemės sklypai, ir suformuotuose valstybinės žemės sklypuose, kuriuos patikėjimo teise valdo NŽT, esančių medžių (miškų) priežiūros.

I. Dėl medžių, esančių miško žemėje, priežiūros

Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 5 straipsnio 5 dalies 1 punkte, taip pat valstybės įmonės Valstybinių miškų urėdijos įstatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2018 m. sausio 8 d. įsakymu Nr. D1-7 [...], 8.1 bei 8.7 papunkčiuose įtvirtinta nuostata, kad miškų urėdijos patikėjimo teise valdo, naudoja valstybinius miškus ir jais disponuoja įstatymų nustatyta tvarka, taip pat vykdo juose kompleksinę miškų ūkio veiklą, bei likviduoja miškų plotuose audrų, gaisrų, potvynių, medynų džiūvimo ir kitų neigiamų veiksnių miškams padarytos žalos padarinius.

Informuojame, kad 2021 m. lapkričio 4 d. vyko tarpinstitucinis pasitarimas „Dėl valstybinių miškų, neperduotų patikėjimo teise, priežiūros“ (toliau – Pasitarimas), kuriame dalyvavo Aplinkos ministerijos, NŽT, Urėdijos, Valstybinės miškų tarnybos atstovai. Pasitarimo metu aptarta neperduotuose valstybiniuose miškuose būtinųjų miško priežiūros darbų galimi vykdytojai, tokių darbų finansavimas, teisinis reglamentavimas ir bendru sutarimu priimti sprendimai, kad Urėdija, gavusi NŽT sutikimą, atlieka tik būtinuosius miško priežiūros darbus:

1. NŽT patikėjimo teise valdomoje žemėje esančiuose tiek valstybiniuose, tiek ūkiniuose miškuose;

2. NŽT patikėjimo teise valdomuose žemės sklypuose, kurie yra išnuomoti ir perduoti panaudai asmenims, kurių vykdoma veikla žemės sklypuose nėra susijusi su miškų tvarkymu ir priežiūra ir šių darbų naudotojai neturi teisės atlikti pagal nuomos / panaudos sutartis;

3. kai savivaldybės atsisako atlikti NŽT patikėjimo teise valdomoje valstybinėje žemėje, neperduotoje panaudos teise savivaldybei naudoti, esančių valstybinės reikšmės miškų, esančių miestų teritorijose, tvarkymo darbus.“

9.5. Kartu su Tarnybos Centrinio struktūrinio padalinio 2022 m. gegužės 16 d. parengtu metodiniu išaiškinimu Nr. 2171 Tarnyba pateikė rašto dėl leidimo kirsti medžius formos pavyzdį, kuris patvirtina, jog Tarnybos Vilniaus rajono skyriaus 2023 m. lapkričio 23 d. raštas (šios pažymos 9.1 papunktis) buvo parengtas vadovaujantis minėtojo rašto pavyzdžiu.

10. Tyrimui reikšmingi ir šie valstybės įmonės Registrų centro (toliau – Registrų centras) Nekilnojamojo turto registro duomenų bazėje esantys duomenys, patvirtinantys, kad Tarnybos teritorinio skyriaus vedėjo 2024 m. sausio 11 d. sprendimo Nr. 1SK-36-(10.1 E.) pagrindu žemės ūkio paskirties žemės sklypas (unikalus Nr. <...>), esantis Bendrijos teritorijoje (toliau – Žemės sklypas), buvo suformuotas atliekant kadastrinius matavimus bei Registrų centro Nekilnojamojo turto registre (reg. Nr. 44/3421916) įregistruotas kaip Lietuvos Respublikos nuosavybė, valstybinės žemės patikėjimo teise valdoma Tarnybos.

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

11. Lietuvos Respublikos įstatymai

11.1. *Seimo kontrolierių įstatymo:*

2 straipsnio „Pagrindinės šio įstatymo sąvokos“ 1 dalis – „Biurokratizmas – tokia pareigūno veika, kai vietoj reikalų sprendimo iš esmės laikomasi nereikalingų ar išgalvotų formalumų, nepagrįstai atsisakoma spręsti pareigūno kompetencijai priklausančius klausimus, vilkinama priimti sprendimus ar atlikti savo pareigas bei kitaip blogai ar netinkamai valdoma (atsisakoma informuoti asmenį apie jo teises, sąmoningai pateikiamas klaidinantis ar netinkamas patarimas ir t. t.). Biurokratizmu taip pat laikomas toks pareigūnų darbas, kai nevykdomi arba blogai vykdomi įstatymai ar kiti teisės aktai. [...]“

3 straipsnis „Seimo kontrolierių veiklos tikslai“ – „Seimo kontrolierių veiklos tikslai:

1) ginti žmogaus teisę į gerą viešąjį administravimą, užtikrinančią žmogaus teises ir laisves, prižiūrėti, ar valdžios įstaigos vykdo pareigą tinkamai tarnauti žmonėms; [...]“

11.2. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso:*

4.106 straipsnio „Turto patikėjimo teisės sąvoka ir tikslas“:

1 dalis – „Turto patikėjimo teisė – tai patikėtinio teisė patikėtojo nustatyta tvarka ir sąlygomis valdyti, naudoti perduotą turtą bei juo disponuoti.“

2 dalis – „Patikėjimo teisė nustatoma asmeniniais tikslais, privačiai ar visuomeninei naudai.“
[...]

6.963 straipsnio „Patikėtinio teisės ir pareigos“ 1 dalis – „Patikėtinis, laikydamasis įstatymo ir sutarties, įgyvendina savininko teises į jam perduotą patikėjimo teise turtą.“

11.3. *Žemės įstatymo 7 straipsnio „Valstybinės žemės valdymas, naudojimas ir disponavimas ja patikėjimo teise“*

1 dalis – „Valstybinės žemės patikėjimo teisės subjektai (patikėtiniai) yra:

1) Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos (toliau – Nacionalinė žemės tarnyba) – visos Lietuvos Respublikos valstybinės žemės, išskyrus žemę, kuri šio ir kitų įstatymų nustatyta tvarka patikėjimo teise perduota kitiems subjektams; [...]“

5 dalis – „Vyriausybės nutarimais valstybinės miško žemės sklypai perduodami patikėjimo teise Miškų įstatymo nustatytiems subjektams valstybinėms funkcijoms atlikti. Valstybinės žemės

sklypai Vyriausybės nutarimais gali būti perduodami patikėjimo teise ir kitiems Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatyme nurodytiems subjektams, kai įstatymais jiems priskiriamos valstybinės funkcijos.“

11.4. *Miškų įstatymo:*

2 straipsnio „Pagrindinės šio įstatymo sąvokos“ 19 dalis – „Miško valdytojas – miško savininkas; miškų urėdija, valstybinio rezervato direkcija, nacionalinio parko direkcija, savivaldybė, valstybės įmonė ar kitas juridinis asmuo, valdantis patikėjimo teise įstatymų nustatyta tvarka jam Vyriausybės nutarimais perduotą valstybinėms funkcijoms įgyvendinti valstybinę miško žemę; kitas fizinis ar juridinis asmuo, užsienio valstybėje įsteigta organizacija, neturinti juridinio asmens statuso, tačiau turinti civilinį teisingumą pagal tos valstybės įstatymus, įgijusi privačios miško žemės valdymo teisę. [...]“

4. straipsnio „Nuosavybės teisė į miškus ir valstybinės reikšmės miškai“ 12 dalis – „Valstybinę miško žemę patikėjimo teise valdo miškų urėdija, valstybinių rezervatų direkcijos, nacionalinių parkų direkcijos, savivaldybės ir kiti juridiniai asmenys. Valstybinės miško žemės sklypai patikėjimo teise perduodami šiems subjektams Vyriausybės nutarimais valstybinėms funkcijoms įgyvendinti Lietuvos Respublikos žemės įstatymo nustatyta tvarka. [...]“

5 straipsnio „Miškų valstybinis valdymas ir Miškų įstatymo vykdymo priežiūra“ 5 dalis – „Miškų urėdija atlieka šias valstybines funkcijas:

1) patikėjimo teise valdo, naudoja valstybinius miškus ir jais disponuoja įstatymų nustatyta tvarka, taip pat vykdo juose kompleksinę miškų ūkio veiklą; [...]“

9 straipsnio „Miško valdytojų, savininkų ir naudotojų pareigos“:

2 dalis – „Miško valdytojai, savininkai ir naudotojai privalo saugoti miškus nuo gaisrų, kenkėjų, ligų ir kitų neigiamų veiksnių, laiku ir tinkamai atkurti iškirštą mišką, mišką naudoti tokiais būdais, kurie padėtų mažinti neigiamą poveikį aplinkai, racionaliai ūkininkauti miško žemėje (miške), palaikyti dirvožemio našumą, saugoti biologinę įvairovę, laikytis įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytų reikalavimų.“

3 dalis – „Miško naudotojai privalo sutvarkyti naudojant mišką sudarkytus miško plotus taip, kad jie tiktų naudoti pagal paskirtį, tausoti miško kelius, sausinimo sistemas ir kitus technologinius įrenginius, nepažeisti miško valdytojų, savininkų ir kitų naudotojų teisių bei teisėtų interesų. [...]“

12 straipsnio „Miško žemės sausinimas, tręšimas ir kelių per miško žemę tiesimas“ 2 dalis – „Miško žemės sausinimo sistemų ir miško kelių, einančių per keletą miško savininkų ir valdytojų valdas, priežiūrą ir remontą privalo atlikti tų valdų valdytojai, savininkai ar naudotojai teisės aktų nustatyta tvarka.“

11.5. *Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 2 straipsnio „Pagrindinės šio įstatymo sąvokos“ 12 dalis* – „Turto patikėjimo teisė – valstybės ar savivaldybių institucijos, Lietuvos banko, valstybės ar savivaldybės įmonės, įstaigos, organizacijos teisė savo įstatuose (nuostatuose), taip pat valstybės ar savivaldybės įmonių, įstaigų, organizacijų veiklą reglamentuojančiuose norminiuose aktuose nustatyta tvarka bei sąlygomis valdyti, naudoti valstybės ar savivaldybių perduotą turtą ir disponuoti juo nepažeidžiant įstatymų ir kitų asmenų teisių bei interesų.“

11.6. *Vietos savivaldos įstatymo 7 straipsnis „Valstybinės (valstybės perduotos savivaldybėms) funkcijos*“ – „Valstybinės (valstybės perduotos savivaldybėms) funkcijos yra: [...]

9) savivaldybei priskirtos valstybinės žemės ir kito valstybės turto valdymas, naudojimas ir disponavimas juo patikėjimo teise; [...]

24) valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos ir hidrotechnikos statinių valdymas ir naudojimas patikėjimo teise;“.

12. Kiti teisės aktai

12.1. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. gruodžio 8 d. įsakymu Nr. D1-393 patvirtintų Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos nuostatų (toliau – Nuostatai):

8 punktas – „Nacionalinės žemės tarnybos veiklos tikslai: [...]

8.3. atlikti valstybinės žemės patikėjimo teisės subjekto (patikėtinio) funkcijas; [...].“

11 punktas – „Siekdama Nuostatų 8.3 papunktyje nurodyto veiklos tikslo, Nacionalinė žemės tarnyba:

11.1. atlieka Žemės įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 3 punkte, 5 dalies 1 punkte, 12 straipsnyje, 22 straipsnio 4 dalyje, 32 straipsnio 3 dalies 4 ir 5 punktuose nustatytas funkcijas;“.

12.2. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2018 m. sausio 8 d. įsakymu Nr. D1-7 (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2023 m. spalio 12 d. įsakymo Nr. V-140 redakcija) patvirtintų Valstybės įmonės Valstybinių miškų urėdijos įstatų 8 punktas – „Įgyvendinant Įmonės veiklos tikslus, Įmonė vykdo šias funkcijas:

8.1. patikėjimo teise valdo, naudoja valstybinius miškus ir jais disponuoja įstatymų nustatyta tvarka, taip pat vykdo juose kompleksinę miškų ūkio veiklą; [...]

8.7. likviduoja miškų plotuose audrų, gaisrų, potvynių, medynų džiūvimo ir kitų neigiamų veiksnių miškams padarytos žalos padarinius;“.

Tyrimui reikšminga teismų praktika

13. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. kovo 24 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1826-629/2021:

„[...] Tinkamas, atsakingas valdymas, kaip ne kartą akcentuota Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje, yra neatsiejamas nuo gero administravimo reikalavimų (žr., pvz., 2015 m. gruodžio 21 d. išplėstinės teisėjų kolegijos sprendimą administracinėje byloje Nr. I-7-552/2015). Atsakingo valdymo (gero administravimo) principas, be kita ko, įtvirtina viešojo administravimo subjekto pareigą imtis aktyvių veiksmų vykdant administracinę procedūrą (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. liepos 31 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-1547-502/2015). Formaliai ir biurokратиškai vykdomos viešojo administravimo funkcijos nesiderina su gero administravimo principu (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. birželio 25 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-2150-492/2015).“

14. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. birželio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1828-662/2021:

„[...] Pareiga remtis įstatymais, be kita ko, reiškia ir viešojo administravimo subjekto pareigą veikti tik pagal įstatymų nustatytą kompetenciją (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. vasario 14 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. eA-102-822/2019, 2016 m. spalio 12 d. nutartį administracinėje byloje Nr. AS-867-662/2016). Pažymėtina, kad viešojo administravimo subjektui galioja administracinės teisės principas, nustatantis, jog viešojo administravimo subjektui „galima atlikti tik tai, kas nustatyta įstatyme“, „neleidžiama daryti to, ko įstatymas nenumato“. Šis imperatyvas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas neturi diskrecijos teisės peržengti jam nustatytos kompetencijos ribas ar veikti tokiu būdu, kokio nenumato teisės aktai (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. rugsėjo 20 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A552-2853/2012).[...]

Taip pat Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas savo jurisprudencijoje ne kartą yra išaiškinęs, kad viešojo administravimo subjektas turi teisę atlikti tik tuos konkrečius veiksmus, kuriuos numato teisės normos, viešojoje teisėje priimta, kad administravimo subjektų veikla yra tiksliai sureguliuota, o galimybės pasirinkti elgesio modelį, nenumatytą teisės aktuose, nėra.“

15. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. spalio 24 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-290-602/2017:

„[...] Viešojo administravimo subjektų veiklai būdingas formalizmo principas, nes jų veikla turi atitikti nustatytas procedūras. Tokių procedūrų nustatymas yra susijęs ir su teisėtumo principo įgyvendinimu, nes viešojo administravimo institucijos turi veikti taip, kaip nustatyta jų veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. vasario 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A602-1179/2012).“

16. *Lietuvos Aukščiausiojo Teismo* 2007 m. birželio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-265/2007:

„[...] Valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo santykiai yra tiesiogiai susiję su viešojo intereso apsauga ir tenkinimu, todėl valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo tvarka bei sąlygos, taip pat valstybės turtą valdančių subjektų įgaliojimai yra imperatyviai reglamentuoti įstatymų – Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo, kuriame įtvirtintos bendrosios nuostatos, bei specialiųjų įstatymų. Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 10 straipsnyje įtvirtinti valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo principai: visuomeninės naudos, efektyvumo, racionalumo ir viešosios teisės, kurie reiškia, kad valstybės turtas turi būti valdomas, naudojamas ir juo disponuojama rūpestingai, siekiant užtikrinti visuomenės interesų tenkinimą, kad sprendimais dėl šio turto turi būti siekiama maksimalios naudos visuomenei, valstybės turtas turi būti tausojamas, racionaliai tvarkomas, sandoriai dėl valstybės turto turi būti sudaromi tik teisės aktų, reglamentuojančių disponavimą valstybės turtu, nustatytais atvejais ir būdais. Šiais principais turi būti grindžiama valstybės turtą patikėjimo teise valdančių subjektų veikla.“

Tyrimo išvados

17. Analizuojant Pareiškėjos Skunde nurodytas (pažymos 2.1–2.7 papunkčiai) ir tyrimo metu nustatytas faktines aplinkybes (pažymos 4.1–4.16, 6.1–9.5 papunkčiai), pirmiausia atkreiptinas dėmesys į tai, jog tiek Bendrijos Skunde Seimo kontrolierei ir kreipimuose į skundžiamas institucijas, tiek Urėdijos Nemenčinės regioninio padalinio ir Tarnybos Vilniaus rajono skyriaus teiktuose atsakymuose Bendrijai sutampa du savo tikslais panašūs, tačiau skirtinga tvarka įgyvendintini procesai. Turima omenyje, kad Bendrija siekė ir vis dar siekia, jog Žemės sklype, apimančiame Urėdijos Nemenčinės regioninio padalinio Neries girininkijos <...> miško kvartalo <...> ir <...> taksacinius miško sklypus, būtų atlikti būtinieji miško priežiūros darbai ir tame pačiame Žemės sklype esančio miško griovio valymo darbai. Būtent šie Bendrijos siektini atlikti darbai (siektini išspręsti klausimai) turėjo sąlygoti skundžiamų institucijų tam tikrus veiksmus. Todėl šio tyrimo esminiu vertinimo objektu yra skundžiamų institucijų atlikti veiksmai ar buvęs neveikimas, sprendžiant būtinųjų miško priežiūros darbų suderinimą ir atlikimą Žemės sklype bei leidimo (sutikimo) Bendrijai atlikti miško griovio valymo darbus išdavimą.

Taigi, atsižvelgiant į Bendrijos Skundo turinį, į tyrimo metu nustatytas aplinkybes ir skundžiamas institucijas, tyrimo išvados bus pateikiamos išskiriant šias dalis:

17.1. dėl Urėdijos ir Tarnybos darbuotojų veiksmų (neveikimo) nagrinėjant Bendrijos prašymus dėl būtinųjų miško priežiūros darbų derinimo bei atlikimo ir sutikimo miško griovio tvarkymui išdavimo;

17.2. dėl nesamo numatyto proceso dėl miško tvarkymo darbų ar leidimo (sutikimo) šiems darbams atlikti išdavimo Tarnybos patikėjimo teise valdomuose valstybinės miško žemės sklypuose.

Dėl Urėdijos ir Tarnybos darbuotojų veiksmų (neveikimo) nagrinėjant Bendrijos prašymus dėl būtinųjų miško priežiūros darbų derinimo bei atlikimo ir sutikimo miško griovio tvarkymui išdavimo

18. Pirmiausia pažymėtina, kad būtinųjų miško priežiūros darbų sąvoka teisės aktuose nėra apibrėžta, tačiau, kaip nustatyta tyrimo metu (pažymos 6.4, 7.2, 8.10, 8.11 papunkčiai), sprendamos

dėl šių darbų sampratos bei apimties, skundžiamos institucijos vadovaujasi Aplinkos ministerijos 2021 m. lapkričio 25 d. rašte teiktose rekomendacijose nurodytu išaiškinimu (pažymos 9.3 papunktis). Būtent minėtose Aplinkos ministerijos rekomendacijose yra įvardinama, kad neperduotuose valstybiniuose miškuose būtinaisiais miško priežiūros darbais laikytini pavojingų medžių šalinimo ir (ar) genėjimo darbai, numatant tai, jog šiuos darbus atsisakius atlikti savivaldybėms, juos atlieka Urėdija, gavusi Tarnybos sutikimą.

Priešingai nei būtinųjų miško priežiūros darbų apibrėžtis, valstybinės miško žemės tvarkymo (nagrinėjamu atveju – miško griovio valymo) darbų sąvoka nėra niekur įtvirtinta, taip pat nėra paaiškinama tokių darbų apimtis ar nurodomas (-i) šiuos darbus turintis (-ys) atlikti subjektas (-ai).

Taigi, Bendrijos Skunde nurodytas atvejis, Seimo kontrolierės įsitikinimu, parodo skundžiamų institucijų veiksmus (neveikimą) tam tikros teisiniu reglamentavimu nesureguliuotos srities klausimu bei atskleidžia dėl to atsirandančius suinteresuotų asmenų (nagrinėjamu atveju – Bendrijos narių) teisių bei teisėtų interesų pažeidimus, kai dėl netinkamai įgyvendinamos valstybinės žemės administravimo funkcijos yra ribojamos Bendrijos narių teisės tinkamai naudotis savo turima nuosavybe sodų bendrijos teritorijoje.

19. Analizuojant Bendrijos kreipimusi į skundžiamas institucijas chronologiją (pažymos 4.2, 4.3, 4.4, 4.6, 4.9 papunkčiai), pirmiausia akcentuotina tai, kad šios susidariusios situacijos pradžioje Bendrija siekė, jog Žemės sklype būtų atlikti būtinieji miško priežiūros darbai. Tai patvirtina Bendrijos 2023 m. rugpjūčio 23 d., 2023 m. rugsėjo 4 d. bei 2023 m. spalio 5 d. prašymų turinys (pažymos 4.2, 4.3 papunkčiai). Tuo metu miško griovio tvarkymo darbų poreikis buvo paminėtas Bendrijos 2023 m. spalio 12 d. kreipimesi į Urėdijos Nemenčinės regioninį padalinį (pažymos 4.4 papunktis), o konkretus Bendrijos prašymas suderinti / leisti atlikti miško griovio priežiūrą ir valymą buvo suformuluotas 2023 m. spalio 27 d. prašyme Tarnybos Vilniaus rajono skyriui (pažymos 4.6 papunktis). Vėlesniuose Bendrijos kreipimuose į Savivaldybės administraciją, Urėdijos Nemenčinės regioninį padalinį, Tarnybą bei Tarnybos Vilniaus rajono skyrių (pažymos 4.9, 4.10 papunkčiai) jau buvo akcentuojamas prašymas tiek dėl Žemės sklype atliktinų būtinųjų miško priežiūros darbų, tiek dėl leidimo miško griovio tvarkymo darbams atlikti. Tai svarbu, nes šios aplinkybės patvirtina, kad Bendrija ne iš karto siekė gauti leidimą miško griovio tvarkymo darbams atlikti, ir tai galimai sąlygojo situaciją, kad šis klausimas skundžiamų institucijų buvo sprendžiamas tiek kartu su būtinųjų miško priežiūros darbų klausimu, tiek atskirai. Taip teigtina remiantis Urėdijos Nemenčinės regioninio padalinio 2023 m. spalio 25 d. raštu Bendrijai (pažymos 4.5 papunktis) ir Tarnybos Vilniaus rajono skyriaus 2023 m. lapkričio 22 d. raštu Savivaldybės administracijai dėl Bendrijos 2023 m. spalio 27 d. prašymo persiuntimo (pažymos 4.7 papunktis). Šios aplinkybės, manytina, lėmė Bendrijai atsiradusius iki šiol egzistuojančius neaiškumus dėl to, kokie būtinieji miško priežiūros darbai jau atlikti, kokie darbai Urėdijos Nemenčinės regioninio padalinio turėtų (galėtų) būti atliekami miško griovyje bei ar reikalingas papildomas Tarnybos Vilniaus rajono skyriaus (šiuo metu – Tarnybos Vilniaus skyriaus) leidimas (sutikimas) Urėdijos Nemenčinės regioniniam padalinui miško griovio tvarkymo darbams atlikti.

20. Pažymėtina, kad Bendrijos Skunde aprašyta situacija, Seimo kontrolierės nuomone, buvo sąlygota dviejų esminių aplinkybių: 1) Bendrijos aiškaus prašymo dėl leidimo miško griovio priežiūros darbams atlikti nesuformulavimo; 2) vieningos ir aiškos skundžiamų institucijų pozicijos dėl miško griovio tvarkymo darbų atlikimo nebuvimo.

Remiantis Bendrijos Skunde Seimo kontrolierei nurodytomis aplinkybėmis bei suformuluotu prašymu (pažymos 2.4, 2.7, 2.8 papunkčiai ir 3 punktas), yra akivaizdu, jog Bendrija siekė (siekia) gauti Tarnybos sutikimą (leidimą), kurio pagrindu pačiai Bendrijai būtų leista Bendrijos lėšomis atlikti miško griovio tvarkymo darbus. Tačiau, kaip patvirtina tyrimo metu surinkta informacija, tokio konkretaus ir aiškiai įvardinto Bendrijos ketinimo savo lėšomis ir pajėgomis atlikti miško griovio priežiūros (tvarkymo) darbus Bendrija savo prašymuose Tarnybos Vilniaus rajono skyriui nebuvo nurodžiusi. Ir tik 2024 m. kovo 5 d. kreipdamasi į Tarnybą (ne į Tarnybos Vilniaus skyrių) Bendrija aiškiai nurodė visus miško griovio tvarkymo darbus ketinanti atlikti Bendrijos lėšomis (pažymos 4.10 papunktis). Seimo kontrolierės nuomone, ši aplinkybė galimai lėmė Bendrijos 2023 m. spalio 27 d. prašymo nagrinėjimą Tarnybos Vilniaus rajono skyriuje netinkamu aspektu, jį

vertinant tik per pačios Tarnybos galimybių faktiškai atlikti miško griovio priežiūros darbus prizmę. Pabrėžtina, kad Tarnyba į Bendrijos 2024 m. kovo 5 d. kreipimąsi iki šiol nėra pateikusi atsakymo (pažymos 8.2, 8.5 papunkčiai), o tai reiškia, jog Tarnyba nėra vertinusi Bendrijos prašymo Bendrijos lėšomis atlikti miško griovio tvarkymo darbus ir nėra pateikusi savo, kaip valstybinės žemės patikėtinės, pozicijos šiuo aspektu.

Pasisakant dėl skundžiamų institucijų išdėstytų pozicijų, susijusių su atsakingo subjekto miško griovio tvarkymo darbų atlikimo procesu, pastebėtina, kad, kaip patvirtina tyrimo duomenys (pažymos 4.5 papunktis), Urėdijos Nemenčinės regioninis padalinys, į kurį pirmiausia šiuo klausimu kreipėsi Bendrija, nepersiuntė Bendrijos 2023 m. spalio 12 d. kreipimosi Tarnybos Vilniaus rajono skyriui (pažymos 4.4 papunktis), nors manė, jog būtent Tarnybos Vilniaus rajono skyrius yra kompetentingas nagrinėti Bendrijos prašymą.

Tuo metu Tarnybos Vilniaus rajono skyrius, persiūsdamas Bendrijos 2023 m. spalio 27 d. prašymą Savivaldybės administracijai (pažymos 8.3, 8.6 papunkčiai), visiškai nepagrįstai rėmėsi Vietos savivaldos įstatyme įtvirtintomis nuostatomis dėl savivaldybės turimos pareigos prižiūrėti valstybei priklausančius melioracijos statinius (pažymos 11.6 papunktis) bei taip pat manė esantis nekompetentingas spręsti klausimą dėl miško griovio priežiūros darbų. Pastebėtina, kad, remiantis Aplinkos ministerijos 2021 m. lapkričio 25 d. rašte teiktomis išvadomis ir rekomendacijomis dėl valstybinių miškų, neperduotų patikėjimo teise, priežiūros ir sutikimų medžių / miško kirtimui išdavimo tvarkos, kaip subjekto, galintis atlikti miško priežiūros darbus, yra minimos ir savivaldybės (pažymos 9.4 papunktis). Tačiau pabrėžtina, kad minėtame institucijų pasitarime (pažymos 8.11 papunktis) savivaldybėms numatyta galimybė atlikti miško priežiūros darbus, bet tik būtinuosius, ir tik valstybinės reikšmės miškuose, esančiuose miestų teritorijose. Tad nagrinėjamu atveju Savivaldybė nebuvo tas viešojo administravimo subjektas, kuris turėjo ir galėjo spręsti Bendrijai aktualų klausimą.

Seimo kontrolierė daro išvadą, kad tiek Tarnybos Vilniaus rajono skyrius, tiek Urėdijos Nemenčinės regioninis padalinys, nors ir žinodami vienas kito Bendrijai teiktų atsakymų, kuriuos Bendrija buvo priversta pati persiūsti tarpusavyje nebendradarbiaujančioms institucijoms, turinį, sprendė dėl šiuo klausimu atliktinų veiksmų (leidimų gavimo ir (ar) išdavimo) neatsižvelgdami į kitos institucijos nurodytus argumentus, remdamiesi skirtingomis teisės aktų nuostatomis ir visiškai neieškodami bendro sprendimo dėl Bendrijai aktualios situacijos (pažymos 4.5, 4.6, 4.11, 4.12 papunkčiai).

Pirmiau paminėtą skundžiamų institucijų netinkamą veikimą patvirtina ir tai, kad Urėdijos Nemenčinės regioninis padalinys 2023 m. spalio 25 d. rašte Bendrijai užsiminė apie miško griovyje augančių menkaverčių medžių, atžalų trako galimą kirtimą, jei Bendrija gaus Tarnybos Vilniaus rajono skyriaus suderinimą dėl miško griovio priežiūros ir valymo. Tačiau pabrėžtina, kad minėtame institucijos rašte nebuvo aiškiai įvardinta, ar Tarnybos Vilniaus rajono skyriaus suteikto leidimo pagrindu Urėdijos Nemenčinės regioninis padalinys atliks būtinuosius miško griovio priežiūros darbus, ar bus atliekami griovio valymo darbai (pažymos 4.5 papunktis). Ir tik vėlesniuose savo atsakymuose Bendrijai Urėdijos Nemenčinės regioninis padalinys nurodė nesantis teisės aktais įgaliotas atlikti nei miško griovio priežiūros (tvarkymo) darbų, nei tokių darbų atlikimo derinimo su Žemės sklypą patikėjimo teise valdančia Tarnyba (pažymos 4.12 ir 4.14 papunkčiai). Tokie aiškiai neapibrėžti institucijos paaiškinimai, Seimo kontrolierės nuomone, laikytini klaidinančiais ir netinkamais.

Vertinant Tarnybos Vilniaus rajono skyriaus poziciją dėl miško griovio priežiūros darbų, pastebėtina, kad Savivaldybės administracijai 2023 m. lapkričio 22 d. gražinus Tarnybos Vilniaus rajono skyriui persiūstą 2023 m. lapkričio 14 d. raštą dėl miško griovio priežiūros ir valymo (pažymos 4.7 papunktis), Tarnybos Vilniaus rajono skyrius nesiėmė jokių tolimesnių veiksmų, kad Bendrija būtų informuota apie jos klausimo dėl miško griovio priežiūros atlikimo sprendimo galimybes. Juo labiau, Tarnybos Vilniaus skyrius 2024 m. vasario 2 d. rašte Bendrijai tik konstatavo neturintis teisės aktuose nustatytos pareigos tvarkyti valstybinės žemės ir (ar) užsiimti ūkine veikla valstybinėje žemėje (pažymos 4.11 papunktis) bei nenurodė jokių kitų už Bendrijai aktualaus klausimo sprendimą atsakingų subjektų, į kuriuos Bendrija galėtų kreiptis, ar kitų galimų minėtosios situacijos sprendimo

būdų (pažymos 8.2, 8.5 papunkčiai). Manytina, jog tai buvo sąlygota tiek buvusio formalaus Tarnybos Vilniaus rajono skyriaus darbuotojų požiūrio į Bendrijos problemą, tiek nesamo konkretaus teisinio reguliavimo ar institucijų suderintos tvarkos neperduotos valstybinės miško žemės tvarkymo klausimu. Bet kuriuo atveju šios priežastys, Seimo kontrolierės įsitikinimu, nesuteikia teisės viešojo administravimo institucijai palikti Pareiškėjui aktualų klausimą neišspręstą.

Seimo kontrolierė pabrėžia, jog pirmiau paminėti institucijų netinkamą veikimą bei neveikimą patvirtinantys faktai leidžia teigti, kad tarp Tarnybos Vilniaus rajono skyriaus ir Urėdijos Nemenčinės regioninio padalinio tarpinstitucinis bendradarbiavimas, galėjęs padėti institucijoms išsiaiškinti susidariusios situacijos niuansus ir priimti tinkamus sprendimus, nevyko, o visa administracinė našta dėl tarpinstitucinio informacijos bei dokumentų keitimosi buvo perkelta Bendrijai. Kaip teismų praktikoje yra nurodęs Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, formaliai ir biurokatiškai vykdomos viešojo administravimo funkcijos nedera su gero administravimo principu (pažymos 13 punktas), todėl nagrinėjamu atveju tiek Urėdijos Nemenčinės regioninio padalinio, tiek Tarnybos Vilniaus rajono skyriaus darbuotojų pasyvus veikimas, o tam tikrais atvejais ir neveikimas, sąlygojo Bendrijos teisės į gerą viešąjį administravimą pažeidimą ir tuo pagrindu konstatuotinas buvęs biurokratizmo atvejis (pažymos 11.1 papunktis).

Remiantis paminėtomis aplinkybėmis šią Bendrijos Skundą dalį Seimo kontrolierė pripažįsta pagrįsta.

Dėl nesamo numatyto proceso dėl miško tvarkymo darbų ar leidimo (sutikimo) šiems darbams atlikti išdavimo Tarnybos patikėjimo teise valdomuose valstybinės miško žemės sklypuose

21. Remiantis tyrimo metu surinktais duomenimis, konstatuotina, kad, pagal ankstesnius šioje pažymoje paminėtus Bendrijos prašymus skundžiamoms institucijoms, Žemės sklype būtinieji miško priežiūros darbai yra atlikti (pažymos 6.1, 6.5, 7.1, 8.9 papunkčiai). Tačiau Žemės sklype esančio miško griovio tvarkymo darbų klausimas iki šiol nėra išspręstas, o skundžiamos institucijos pareigą dėl šios situacijos sprendimo perkelia viena kitai (pažymos 4.14, 4.15, 6.7, 8.12 papunkčiai).

Seimo kontrolierės nuomone, būtinųjų miško priežiūros darbų ir miško tvarkymo (nagrinėjamu atveju – griovio valymo) darbų atlikimas susijęs su skirtingų Tarnybos leidimų (sutikimų) išdavimu. Taip teigtina remiantis Aplinkos ministerijos teiktų rekomendacijų išvadomis (pažymos 9.4 papunktis). Todėl atkreiptinas dėmesys į tai, kad Tarnyba ir Tarnybos Vilniaus rajono skyrius (dabartinis Vilniaus skyrius) neteisingai teigia esant Tarnybos sutikimą miško griovio valymo darbams išduotą (pažymos 8.4, 8.7, 8.8 papunkčiai). Seimo kontrolierės manymu, Tarnyba ir Tarnybos Vilniaus rajono skyrius (dabartinis Vilniaus skyrius) netinkamai supratę Bendrijos siekį, t. y. Bendrijos lėšomis ir pajėgomis atlikti miško griovio valymo darbus, o ne gauti Tarnybos leidimą, kurio pagrindu Urėdijos Nemenčinės regioninis padalinys atliktų griovio valymo darbus, nepagrįstai laikosi pozicijos, jog Bendrijos prašomą sutikimą ji jau yra išdavusi 2023 m. lapkričio 23 d. raštu (pažymos 9.1 papunktis). Būtent dėl šio Tarnybos ir Tarnybos Vilniaus rajono skyriaus (dabartinis Vilniaus skyrius) klaidingo įsitikinimo ir neįsigilinimo į Bendrijos prašymo turinį, Bendrijos prašomo sutikimo išdavimo procesas yra įstrigęs ir be pagrindo nevyksta. Pabrėžtina, kad priešingai nei dėl būtinųjų miško priežiūros darbų atlikimo proceso, aptarto tarpinstituciniame pasitarime ir tuo pagrindu institucijoms nustatytų įpareigojimų (pažymos 9.3 papunktis), kitais nepriskirtos valstybinės miško žemės tvarkymo atvejais procesai nėra sureguliuoti ir visuotinai nėra aiškūs.

Pirmiau paminėtų teiginių pagrindu Seimo kontrolierė daro išvadą, jog nagrinėjamu atveju sprendimas dėl Bendrijos prašymo išduoti leidimą (sutikimą) miško griovio tvarkymo darbams atlikti iki šiol nėra priimtas, nes 1) Tarnybos Vilniaus rajono skyrius (dabartinis Vilniaus skyrius) iš esmės nevertino galimybės išduoti leidimą (sutikimą) būtent Bendrijai, kuri savo lėšomis ir pajėgomis ketina atlikti miško griovio tvarkymo darbus; 2) nėra bendrai priimto tarpinstitucinio sprendimo dėl konkrečios tvarkos, atliktinų veiksmų ir (ar) juos įgyvendinančių atsakingų subjektų, esant poreikiui atlikti valstybinės miško žemės tvarkymo darbus, nustatymo.

22. Dėl Tarnybos ir Tarnybos Vilniaus rajono skyriaus (dabartinis Vilniaus skyrius) tinkamai neįvertinto ir neišnagrinėto Bendrijos prašymo išduoti leidimą (sutikimą) miško griovio tvarkymo darbams atlikti, remiantis tyrimo medžiaga, konstatuotina, jog Tarnybos Vilniaus skyrius, nors ir privalėjo, tačiau savo raštuose Bendrijai šiuo klausimu nepasisakė (pažymos 4.11, 9.2 papunkčiai), o Tarnyba Bendrijos prašymo dėl leidimo (sutikimo) miško griovio valymo darbams atlikti iki šiol net nėra išnagrinėjusi. Seimo kontrolierė pažymi, jog Tarnyba savo atsakymuose Bendrijai akcentavo, kad ji, kaip valstybinės miško žemės valdytoja, neatlieka ūkinės veiklos ir dėl to negali atlikti griovio tvarkymo darbų. Tačiau pabrėžtina, kad nagrinėdama Bendrijos prašymą ir sprenddama dėl leidimo (sutikimo) Bendrijai pačiai atlikti griovio valymo darbus išdavimo, Tarnyba turėtų įvertinti, jog jos įgyvendinama valstybinės žemės administravimo funkcija leidžia Tarnybai tokius sprendimus priimti.

23. Pasisakant dėl to aspekto, jog šiuo metu nėra nustatytos tvarkos kitiems valstybinės žemės tvarkymo darbams atlikti, taip pat nustatytos procedūros dėl institucijų sutikimų tokiems darbams atlikti išdavimo, būtina įvertinti, ar to nesant, kuri nors iš skundžiamų institucijų galėjo (gali) atlikti miško griovio tvarkymo darbus arba išduoti (suderinti) leidimą (sutikimą) tokiems darbams atlikti.

Pastebėtina, kad Urėdijos Nemenčinės regioninis padalinys dėl Bendrijos prašyto sutikimo miško griovio valymo darbams atlikti derinimo, Seimo kontrolierės nuomone, iš esmės teisingai rėmėsi Miškų įstatymo nuostatomis ir aiškiai pasisakė dėl kompetencijos neturėjimo su Tarnyba derinti leidimą (sutikimą) Bendrijai miško griovio tvarkymo darbams atlikti (pažymos 4.12, 4.14, 6.2 papunkčiai), tai grįsdamas institucijos įstatuose nenumatytais su tuo susijusiomis funkcijomis (pažymos 12.2 papunktis). Tokios pareigos nebuvimas, manytina, yra sąlygotas to, kad Urėdija, nebūdama valstybinio miško patikėtinė, teisės aktais ar institucijų bendrai priimtų sprendimų (kaip kad pažymos 9.3 papunktyje minimi tarpinstitucinio pasitarimo metu priimti sprendimai) pagrindu nėra įpareigota atlikti Tarnybos patikėjimo teise valdomuose, tačiau Urėdijai neperduotuose valstybiniuose miškuose, kitus miškų tvarkymo darbus – ne tik būtinuosius. Tad kyla išvada, jog Urėdijos Nemenčinės regioninio padalinio darbuotojų neveikimo tuo aspektu, jog nebuvo kreiptasi į Tarnybos Vilniaus rajono skyrių prašant išduoti sutikimą Bendrijai miško griovio tvarkymo darbams, nebuvo.

Seimo kontrolierė taip pat pažymi, kad sutiktina su Tarnybos paaiškinimuose Seimo kontrolieriui nurodytu argumentu, jog Tarnyba tik vykdo valstybinės žemės administravimo funkciją ir pati negali užsiimti ūkine veikla (pažymos 8.10 papunktis), todėl negalėjo pati atlikti miško griovio tvarkymo darbų. Konstatuotina, kad Tarnyba, nors ir būdama valstybinės žemės patikėtinė, nėra valstybinės žemės (nagrinėjamu atveju – miško žemės) valdytoja ta bendrąja prasme, reiškiančia, jog daikto valdytojas turi visas teises bei privalo įgyvendinti visas pareigas, kurios Civilinio kodekso ir Miškų įstatymo nuostatų (pažymos 11.2, 11.4 papunkčiai) pagrindu priskirtinos daikto savininkui ar miško valdytojui.

Pabrėžtina, kad Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatyme (pažymos 11.5 papunktis) yra įtvirtinta, jog valdyti, naudoti valstybės ar savivaldybių perduotą turtą ir disponuoti juo nepažeidžiant įstatymų ir kitų asmenų teisių bei interesų viešojo administravimo subjektas gali tik institucijos veiklą reglamentuojančiuose norminiuose aktuose nustatyta tvarka bei sąlygomis, t. y. negali įgyvendinti daugiau teisių ar pareigų, nei nustatyta jo kompetencijai. Tai dar kartą patvirtina, kad Tarnyba tik *de jure* yra neperduotos valstybinės miško žemės valdytoja, negalinti (ir dėl to nagrinėjamu atveju negalėjusi) faktiškai įgyvendinti miško priežiūros darbų, kaip tai įpareigoja Miškų įstatymo nuostatos (pažymos 11.4 papunktis).

24. Taip pat akcentuotina, jog Žemės įstatymo bei Miškų įstatymo nuostatose (šios pažymos 11.3, 11.4 papunkčiai) yra numatyta, kad valstybinę miško žemę patikėjimo teise turi valdyti miškų urėdija, valstybinių rezervatų direkcijos, nacionalinių parkų direkcijos, savivaldybės ir kiti juridiniai asmenys. Tai reiškia, kad Tarnybos patikėjimo teise valdoma valstybinė miško žemė, kuri šiuo metu dėl tam tikrų priežasčių neperduota / neperleista kitiems asmenims, kaip nagrinėjamu atveju ir Žemės sklypas, bus perduota Urėdijai, kuri pagal jai teisės aktuose priskirtą kompetenciją galės tinkamai įgyvendinti valstybinės miško žemės valdymo funkciją.

Svarbu pažymėti ir tai, kad viešajame administravime institucijos privalo paisyti principo „neleidžiama daryti to, ko įstatymas nenumato“, o viešojo administravimo subjektų veiklai būdingas formalizmo principas (pažymos 14, 15 punktai). Todėl nesant teisinio reglamentavimo dėl neperduotos valstybinės miško žemės tvarkymo (ne būtinųjų priežiūros darbų) klausimų ar bendrai šiuo klausimu priimto tarpinstitucinio sprendimo dėl konkrečios tvarkos atliekant valstybinės miško žemės tvarkymo darbus nustatymo, manytina, kad skundžiamos institucijos, siekdamos įgyvendinti minėtąjį viešojo administravimo principą, privalėjo veikti tik pagal teisės aktais aiškiai joms nustatytą kompetenciją ir neturėjo galimybės taikyti analogijos būtinųjų miško priežiūros darbų atlikimo neperduotuose valstybinės miško žemėse atvejui.

25. Pirmiau pateiktų išvadų pagrindu Seimo kontrolierė konstatuoja, jog papildomas teisinis reglamentavimas dėl neperduotos valstybinės miško žemės tvarkymo klausimų sureguliuavimo nėra reikalingas, tačiau, siekiant išvengti tokių situacijų, kaip Bendrijos atveju, susidarymo, yra būtina, kad kompetentingos institucijos nuspręstų bei apibrėžtų, kokie konkrečiai viešieji valstybės ar savivaldybės subjektai, o gal ir privatūs (suinteresuoti) asmenys, bei kaip ilgai (išduodant vienkartinis ar ilgalaikius leidimus) gali tokius miško tvarkymo darbus atlikti, iki Žemės įstatymo nuostatų pagrindu (pažymos 11.3 punktas) valstybinės miško žemės patikėjimo teisė iš Tarnybos bus perduota Miškų įstatyme nurodytiems subjektams valstybinėms funkcijoms atlikti. Manytina, kad tik tokiu būdu būtų tinkamai įgyvendinami valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo principai (pažymos 16 punktas) bei užtikrinamos konkrečių neperduotos valstybinės miško žemės tvarkymo klausimais suinteresuotų asmenų teisės bei teisėti interesai.

26. Atsižvelgdama į tyrimo metu nustatytas faktines aplinkybes, Seimo kontrolierė taip pat pastebi, jog nagrinėjamu atveju aptarta Bendrijai aktuali problema, manytina, galėjo net neatsirasti, jei Žemės sklypas būtų buvęs perduotas Urėdijai, kaip valstybinės miško žemės patikėtinei, nes Urėdija būtų galėjusi tinkamai įgyvendinti valstybinės miško žemės valdymo funkcijas ir pati atlikti miško griovio tvarkymo (valymo) darbus, kaip tai numato Miškų įstatymo nuostatos (pažymos 11.4 punktas). Kaip sprendžina iš Aplinkos ministerijoje 2021 m. lapkričio 4 d. vykusio tarpinstitucinio pasitarimo metu priimtų sprendimų, pasitarime dalyvavusios institucijos manė, jog yra būtina paspartinti Tarnybos patikėjimo teise valdomoje žemėje esančių valstybinių miškų perdavimą valdyti patikėjimo teise Miškų įstatyme nustatytiems subjektams, ypač kai suformuoti žemės sklypai (pažymos 7.2 papunktis). Įvertinusi tai ir remdamasi Registrų centro Nekilnojamojo turto registro duomenimis apie Žemės sklypą (pažymos 10 punktas), Seimo kontrolierė konstatuoja, jog Aplinkos ministerija turi spręsti klausimą ir imtis atitinkamų veiksmų dėl Žemės sklypo perdavimo Urėdijai.

27. Remdamasi tuo, kas išdėstyta pirmiau, Seimo kontrolierė konstatuoja, jog Tarnybos patikėjimo teise valdomoje žemėje esančiuose valstybiniuose miškuose, patikėjimo teise neperduotuose kitiems subjektams, atliktinų miško tvarkymo darbų ir leidimų (sutikimų) tokiems darbams atlikti išdavimo procedūra nėra nustatyta, todėl nesiimant veiksmų dėl bendrų tarpinstitucinių sprendimų (susitarimų) priėmimo, tai gali sąlygoti kitus suinteresuotų asmenų teisių bei jų teisėtų interesų pažeidimus. Atsižvelgiant į tai, ši tyrimo dalis pripažįstama pagrįsta.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAI

28. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia sodininkų bendrijos „X“ skundą dėl valstybės įmonės Valstybinių miškų urėdijos ir Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos darbuotojų veiksmų (neveikimo) nagrinėjant Bendrijos prašymus dėl būtinųjų miško priežiūros darbų derinimo bei atlikimo ir sutikimo miško griovio tvarkymui atlikti išdavimo pripažinti pagrįstu.

29. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia

sodininkų bendrijos „X“ Skundo pagrindu atlikto tyrimo dalį dėl nesamo numatyto proceso dėl miško tvarkymo darbų ar leidimo (sutikimo) šiems darbams atlikti išdavimo Tarybos patikėjimo teise valdomuose valstybinės miško žemės sklypuose pripažinti pagrįsta.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJOS

30. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14 ir 17 punktais, Seimo kontrolierė **Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai** rekomenduoja:

30.1. remiantis pažymos 23–25 punktuose pateiktomis išvadomis, inicijuoti Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos, valstybės įmonės Valstybinių miškų urėdijos bei (esant poreikiui) kitų atsakingų institucijų atstovų susitikimą, darbo grupę ar komisiją, siekiant susitarti bei apibrėžti Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos patikėjimo teise valdomoje žemėje esančiuose valstybiniuose miškuose, patikėjimo teise neperduotuose kitiems subjektams, miško tvarkymo darbų atlikimo ir leidimų (sutikimų) tokiems darbams atlikti išdavimo įgyvendinimo procesą;

30.2. atsižvelgiant į pažymos 26 punkte pateiktą išvadą, spręsti klausimą dėl galimybės perduoti žemės sklypą (unikalus Nr. <...>) patikėjimo teise valdyti Valstybinių miškų urėdijai ir, esant tai leidžiantiems teisiniams pagrindams, imtis veiksmų šio proceso įgyvendinimui.

31. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14 ir 17 punktais, Seimo kontrolierė **Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriui S. M.** rekomenduoja:

31.1. atkreipti dėmesį į šio tyrimo metu nustatytą ir pažymos 19, 20 punktuose konstatuotą Bendrijos teisių į gerą viešąjį administravimą pažeidimo atvejį bei jį aptarti su atsakingais (Bendrijos kreipimuisi nagrinėjusiais) Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos Vilniaus apygardos Žemės tvarkymo ir administravimo skyriaus darbuotojais, siekiant, kad panašūs atvejai Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos Vilniaus apygardos Žemės tvarkymo ir administravimo skyriuje nepasikartotų;

31.2. pavesti atsakingiems Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos darbuotojams dalyvauti Aplinkos ministerijos rengiamame susitikime, darbo grupėje ar komisijoje sprendžiant klausimą dėl Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos patikėjimo teise valdomoje žemėje esančiuose valstybiniuose miškuose, patikėjimo teise neperduotuose kitiems subjektams, miško tvarkymo darbų atlikimo ir leidimų (sutikimų) tokiems darbams atlikti išdavimo, pateikiant Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos išvadas (poziciją) šiuo klausimu.

31.3. atsižvelgiant į pažymos 20 punkte pateiktas išvadas, pavesti atsakingiems Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos darbuotojams kuo skubiau išnagrinėti Bendrijos 2024 m. kovo 5 d. prašymą ir, remiantis konkrečiomis teisės aktų nuostatomis, pateikti institucijos poziciją dėl galimybės / negalėjimo Bendrijai atlikti žemės sklype (unikalus Nr. <...>) esančio miško griovio tvarkymo darbus Bendrijos lėšomis ir pajėgomis ir priimti sprendimą dėl leidimo (sutikimo) Bendrijai atlikti miško griovio tvarkymo darbus išdavimo;

31.4. netenkinus Bendrijos 2024 m. kovo 5 d. prašymo dėl leidimo (sutikimo) Bendrijai atlikti miško griovio tvarkymo darbus, įpareigoti atsakingus Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos darbuotojus Aplinkos ministerijos surengtame susitikime, darbo grupėje ar komisijoje priimtų sprendimų pagrindu iš naujo svarstyti Bendrijos prašymą dėl leidimo (sutikimo) atlikti žemės sklype (unikalus Nr. <...>) esančio miško griovio valymo (tvarkymo) darbus išdavimo arba išduoti leidimą kitam subjektui, kuriam Aplinkos ministerijos surengtame susitikime, darbo grupėje ar komisijoje būtų numatyti įpareigojimai minėtuosius darbus valstybinėje žemėje atlikti.

32. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14 ir 17 punktais, Seimo kontrolierė **valstybės įmonės Valstybinių miškų urėdijos generaliniam direktoriui V.K.** rekomenduoja:

32.1. atkreipti dėmesį į šio tyrimo metu nustatytą ir pažymos 19, 20 punktuose konstatuotą Bendrijos teisių į gerą viešąjį administravimą pažeidimo atvejį bei jį aptarti su atsakingais (Bendrijos kreipimuisi nagrinėjusiais) Urėdijos Nemenčinės regioninio padalinio darbuotojais, siekiant, kad panašūs atvejai Urėdijos Nemenčinės regioniniame padalinyje nepasikartotų;

32.2. pavesti atsakingiems Urėdijos darbuotojams dalyvauti Aplinkos ministerijos rengiamame susitikime, darbo grupėje ar komisijoje sprendžiant klausimą dėl Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos patikėjimo teise valdomoje žemėje esančiuose valstybiniuose miškuose, patikėjimo teise neperduotuose kitiems subjektams, miško tvarkymo darbų atlikimo ir leidimų (sutikimų) tokiems darbams atlikti išdavimo, pateikiant Urėdijos išvadas (poziciją) šiuo klausimu.

Primenama, kad Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė